

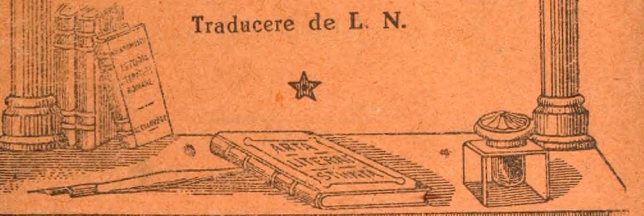
BIBLIOTECA

PENTRU TOTI

CONAN DOYLE

**AVENTURILE
LUI
SHERLOCK HOLMES**

Traducere de L. N.

EDITURA

Librăriei «**UNIVERSALA**» Alcalay & Co.

București Calea Victoriei, 27

Prețul 5 Lei

A APĂRUT :

In Editura Librăriei „UNIVERSALA“

Alcalay & Co.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

EDGAR ALLAN PÖE

POVESTIRI EXTRAORDINARE

TRADUCERE DIN ENGLEZEȘTE

DE

IOSIF SCHIOPUL

CU O PREFAȚĂ ȘI PORTRETUL LUI PÖE

427546S

Prețul 5 Lei

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Creangă
CONAN DOYLE

AVENTURILE

LUI

SHERLOCK HOLMES

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
TRADUCERE DE L. N.

OLUJ-NAPOCA

427.546

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRARIEI „UNIVERSALA” ALCALAY & Co.

No. 27. CALEA VICTORIEI No. 27

1. (7)

„BIBLIOTECA PENTRU TOȚI“
Se completează de pe o zi pe alta și
va continua cu numere noi

Institut de Arte Grafice „MERCUR“
BUCUREȘTI, Str. N. Bălcescu, 14 Tel. 52/78

P R E F A Ț A

Scriitorul, pe care'l prezentăm cu numărul de față, cetitorilor «Bibliotecii pentru toți» e unul din cei mai cетиți scriitori englezi moderni. Renumele său a depășit hotarele Marelui Britanii și azi aproape nu există limbă, în care să nu se fi tradus câte ceva din lucrările lui Conan Doyle.

Opera acestui scriitor e din cele mai curioase. Ea e o împreunare cât se poate de fericită a elementului senzational, cu un stil cu multe însușiri literare, și aceasta explică în mare parte succesul său în adevăr extraordinar. Forma adoptată de Conan Doyle, subiectele pe care le tratează, nu se potrivesc de loc cu tiparul vechi în care, până acum câțiva ani, se turnau toate romanele clasice; și nimic nu arată mai bine trebuința se simția de o reînnoire intelectuală, decât prin neobișnuit de favorabilă ce s'a făcut operei lui Conan Doyle, în toate părțile lumii. La vârsta de treizeci de ani, doctorul Conan Doyle se bucura de o reputație atât de mare, în cât americanii, cărora le place să priviască de aproape celebritățile contemporane, l'au

adus, cu nenumărate jertfe, în America, spre a ține o serie de conferințe asupra literaturii engleze și în particular asupra operei sale.

Această operă se poate împărți în două ramuri principale : una care îmbrățișează genul istoric, trădează în autorul său o adâncă eruditiune în cercetări migăloase ; astfel, înainte de a publica *The white Company*, poveste militară, care se petrece jumătate în Anglita și jumătate în Frauța sau Spania sub domnia lui Eduard III, ei a studiat timp de doi ani întregi secolul al XIV-lea.

Celalt gen, pe care doctorul Conan Doyle îl cultivă tot cu atât succes, e cu totul diferit ; e genul senzațional, în felul cunoscutului romancier francez Gaborian. Dar pe când Gaborian știa să extragă din creerul său inventiv complicațiile ceie mai extraordinare ; stilul, forma e cu totul neglijată. Doyle, dimpotrivă, scrie într'o limbă cumpătată, adesea elegantă, care arată totdeauna pe literatul de mâna întâi.

Eroul lui Conan Doyle se numește Sherlock Holmes. Lucru curios, acest polițist amator, departe de a fi un personaj fictiv, creat în întregime de imaginația autorului, nu e de cât reproducerea aproape exactă a unui tip, pe care Doyle l'a cunoscut foarte bine. E vorba de un bătrân medic militar de la spitalul din Edimburg, ai cărui nume adevărat era Ioseph Bell. Spiritul său de observație, facultățile sale de pătrundere și de deducție era

așa de dezvoltate încât văzând un client pentru prima oară, ghicia adesea amănuntele cele mai secrete ale existenței sale. Doyle l'a luat ca model pentru Sherlock Holmes și inventă o mulțime de istorii senzaționale, pentru a scoate în reieș calități așa de extraordinare.

Modul cum scrie doctorul Doyle merită a fi arătat: el începe prin a-și închipui crima sau fapta, ce servește de bază povestirii sale; apoi clădește puțin câte puțin, printr'un fel de metodă sintetică, complicațiile și dificultățile, pe cari eroul său va avea să le învingă.

Iată acum și câteva notițe biografice asupra doctorului Conan Doyle. De origine scoțiană, el se trage dintr'o familie de artiști din Edimburg.

Bunicul său, John Doyle, era celebrul *H. B.*, ale cărui caricaturi politice stârniră timp de treizeci de ani curiozitatea contemporanilor săi, fără ca aceștia să fi putut vreodată să pătrundă anonimatul autorului. Câteva din operele sale sunt la British Museum, care le-a plătit cu prețul respectabil de patruzeci de mii de lei.

Fiul acestuia, Dicky Doyle, e autorul desenului care împodobește și azi coperta ziarului *Punch*.

Conan Doyle a intrat la vârsta de 9 ani într'un liceu de iezuiți, din Stonyhurst. Gusturile sale literare au început să se dea la iveală încă de pe

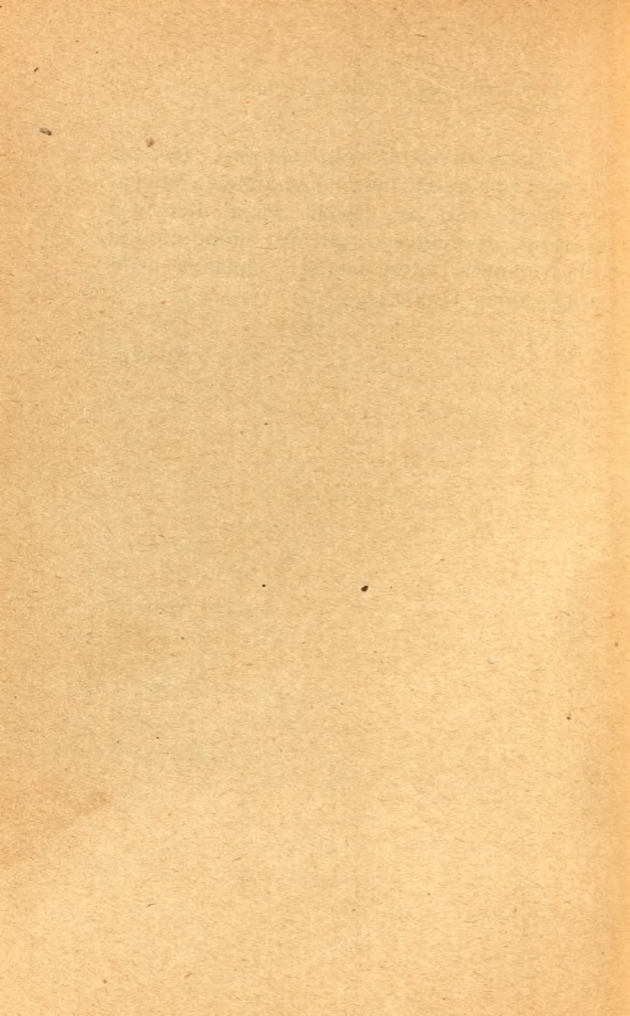
atunci, și el înființ în liceu un fel de jurnal. Într'o universitate germană, unde fu trimis după terminarea liceului, înființă iar un jurnal: dar opiniile sale liberale, pe care și ie expunea cu mult curaj, erau cât pe-acî să'l facă să fie dat afară din universitate. Intors la Edimburg, începu studiul medicinei, pe care-l întrerupse timp de un an pentru a îndeplini o expediție periculoasă în mările arctice, pe bordul unui vas pentru vînat balene; pe atunci era în e-tate de 21 de ani. Obținu titlul de doctor în medicină și, după cîteva călătorii în Africa și în Asia, se stabili la Southsea, unde se putu deda gustului său pentru literatură. Dar primele încercări îi fură plătite de editor cu prețuri așa de neînsemnate, încât el nu îndrăzni să'și lase cariera. Totuși, după imensul succes obținut de *White Company*, se hotărî să se fixeze la Londra ca oculist. Aci însă, cedând îndemnurilor ce i se făceau de pretutindeni se consacră cu totul literaturii. Fu angajat ca colaborator la *Strand Magazine*, unde publică *Aventurile lui Sherlock Holmes*, al căror răsunset fu enorm și pe care le-a continuat apoi cu *Memoriile* sale.

Cele două nuvele, pe care le dăm în traducerea de față, sunt alese printre cele mai caracteristice ale lui Conan Doyle și credem că ele vor fi de ajuns, spre a da o idee lămurită de talentul și de procedeul extraordinar al acestu scriitor.

Cetindu-le, cetitorii vor putea aprecia și vor fi în

măsură să facă deosebire între *Sherlock Holmes* al scriitorului englez și între nenumăratele contra-faceri și imitații, cari au năpădit câmpul literaturii nuvelistice și dramatice și cari n'au nimic comun cu opera frumoasă, interesantă și — repetăm — *literară* a lui Conan Doyle.

Trad.

Degetul Inginerului

Printre toate chestiunile de care s'a ocupat Holmes în timpul intimității noastre, numai două i-au fost semnalate de mine: aceea privitoare la degetul inginerului și aceea cu privire la nebunia colonelului Warburton. Cea din urmă este, fără îndoială, mai interesantă, pentru un spirit atât de observator ca al lui; totuși, începutul celeilalte este atât de ciudat, împrejurările în care s'a săvârșit sunt atât de dramatice, încât merită să fie povestită, cu toate că prietenul meu n'a avut ocazia, cu acest prilej, să-și întrebuițeze în întregime minunatele-i calități de analiză.

Istoria a fost de multe ori reprodusă de jurnale, dar, ca de obicei, o simplă notiță nu interesează atâta pe cititor, ca desfășurarea în fața ochilor săi a seriei întregi de fapte, care să-i descopere puțin câte puțin taina ce le învăluia. Amănuntele acestei afaceri au făcut pe vremuri o impresie adâncă

asupra mea și nici cei doi ani trecuți de atunci nu le-au mai slăbit efectul.

Era în vara anului 1889, puțin timp după ce mă căsătorisem. Mă reîntorsesem la clientela mea civilă și mă despărțisem în sfârșit de Holmes, care locuia tot în Baker Street, unde mă duceam de multe ori să-l văd; reușisem chiar să-l desbăr de unele din obiceiurile sale de bohem, încât venia uneori pe la noi. Clientela mea se mărise cu timpul și, cum locuiam lângă gara din Paddington, aveam câțiva clienți printre funcționarii căilor ferate. Unul din ei, un șef de tren, pe care-l vindecasem de o boală lungă și periculoasă, nu mai înceta să mă laude pe toate căile și căuta să-mi trimeată pe toți bolnavii, la cari avea oareca e trecere.

Intr'o dimineață, ceva mai înainte de șapte, fui deșteptat de servitoare, care mă înștiință că doi oameni din gara Paddington mă așteptau în cabinetul pe consultație. Mă îmbrăcai în grabă, căci știam din experiență că rănilile slujbașilor dela căile ferate sunt uneori foarte grave. În momentul când mă coboram pe scară, bunul meu prieten, șeful de tren, eși din cabinet, închizând ușa în urma lui.

— E aici, murmură el, arătând cu degetul odaia de unde eșise.

— Cine? întrebai eu, căci din purtarea prietenului meu prevedeam un mister.

— Un rănit, șopti el. Am ținut să-l aduc chiar eu, e mai sigur așa. E aici, și știu că e pe mâni bune. Acum trebuie să plec, doctore; am și eu de lucru, ca și d-ta.

Și plecă, fără măcar să apuc să-i mulțumesc.

Intrai în cabinet și găsii un om așezat lângă masă. Era foarte simplu îmbrăcat cu un costum verzui; pălăria lui de pâslă era așezată pe cărțile mele, o mână îi era înfășurată într'o batistă toată plină de sânge. Ca vârstă, douăzeci și cinci de ani cel mult, cu o figură foarte energică, dar foarte palidă, ceeace mă făcea să cred că omul era sub impresia unei emoții violente.

— Imi pare foarte rău, doctore, că te supăr așa de dimineață, zise el. Dar am suferit astă noapte un accident foarte serios. Am sosit chiar acum cu trenul de dimineață și, întrebând de un doctor la Paddington, un om cumsecade m'a adus aci. Am dat cartea mea servitoarei și văd că ea a lăsat-o pe masă.

O luai și cetii: D. Victor Hatherley, inginer hidraulic, 16 A. Victoria Street (3-lea etaj).

— Regret că te-am făcut să aștepti, zisei eu, așezându-mă. Ai făcut o călătorie de

noapte, ceace e foarte plicticos, nu-i așa?

— O, numai de plictiseală nu m'am putut plânge astă noapte, îmi răspunse el, râzând cu un răs nervos, care-i scutura tot corpul.

Căutai să opresc o criză, ce vedeam că o să-l apuce și-i strigai cu putere:

— Destul, liniștește-te! și-i dădui apoi un pahar cu apă.

Dar totul fu de prisos. Nu putui opri un violent atac de nervi, unul din acele atacuri, pe cari chiar naturile cele mai energice le pot avea în urma unei mari emoții. În sfârșit se liniști, dar era istovit cu totul și puțin cam rușinat.

— M'am prosti, rosti el, gâfâind.

— Nu e nimic. Bca! Turnai câteva picături de cognac în apă și numai decât i se urcă în obraji puțin sânge.

— Mi-e mai bine! zise el. Și-acum, doctore, fii așa de bun și îngrijește de degetul meu, sau mai bine de locul unde a fost degetul.

Ridicai batista, descoperii mâna și, la vederea rănei, mă trecu un fior, cu tot sângele rece, ce-l căpătasem în urma unei practice îndelungate. Nu-i mai rămăseseră decât patru degete și, în locul degetului celui mare, era o suprafață roșie, îngrozitoare la vedere. Degetul fusese tăiat sau zmuș, chiar dela rădăcină.

— Sfinte Dumnezeule! strigai eu, e o rană îngrozitoare. Trebuie să fi pierdut mult sânge.

— Da, mult. Chiar am leșinat de durere, și cred că am zăcut multă vreme fără cunoștință. Când mi-am revenit în fire, tot mai curgea sânge, de aceea mi-am legat bine încheetura pumnului cu batista și am strâns-o cu o țandără.

— Foarte bine. Ai putea fi chirurg.

— Am învățat asta între studiile de inginerie.

— Rana trebuie să fi fost făcută cu un instrument foarte greu și foarte tăios, zisei eu după ce o examinai.

— Da, cu un instrument asemănător unui satâr.

— Un accident, nu-i așa?

— De loc.

— Cum, un atentat?

— Un atentat.

— Dar e îngrozitor!

Spălai rana, o curățai și o pansai; apoi o acoperii cu vată și cu bandaje fenicate. Bolnavul meu stătu tot timpul țintuit pe scaun, fără să clipiască, dar observai că și mușca de multe ori buzele.

— Cum te simți? îl întrebai, când isprăvii.

— Foarte bine. Cognacul și pansamentul Dumitale au făcut din mine alt om. Mă

simțiam foarte slab, când am venit, dar ce-i drept, am văzut și lucruri groaznice!

— Să nu vorbim de asta, pentru ca să nu te enervezi.

— Sunt acum mai liniștit. De altfel, va trebui să povestesc întâmplarea poliției. Mărturisesc însă, că dacă n'ar fi dovada învederată a răniilor mele, nimenea n'ar crede depozitia mea, atât e de extraordinară și lipsită de probe. Și, în cazul când s'ar face vre-o anchetă, indicațiile pe cari le-aș putea da sunt atât de neprecise, încât e foarte îndoelnic dacă s'ar putea găsi ceva.

— Ce? zisei eu, dacă e vorba de vreo chestie obscură, pe care ai vrea s'o dezlegi, te-aș dovățui să vii cu mine la prietenul meu D. Sherlock Holmes, înainte de-a te adresa poliției oficiale.

— Am mai auzit vorbindu-se de acest domn și ași fi foarte fericit să-i încredințez afacerea, cu toate că e firesc să recurg și la poliție. Vrei să-mi dai un cuvânt de introducere pentru dânsul?

— Voi face și mai mult. Te voi conduce eu însu-mi.

— Și eu îți voi fi foarte recunoscător.

— Să luăm o trăsură și să mergem împreună. Vom ajunge tocmai la timp, ca să prânzim cu el. Te învoești?

— Da, n'am să mă simt liniștit, decât după ce voi povesti întâmplarea.

— Ei bine, servitoarea o să aducă o trăsură: eu sunt gata numai decât.

Mă urcai la mine să explic pe scurt afacerea sofiei mele și, după cinci minute, eram într'o trăsură, împreună cu clientul meu, mergând spre Baker Street.

După cum mă și așteptam, îl găsirăm pe Sherlock Holmes umblând prin salon, în halat, citind coloana de anuniuri din *Times* și fumându-și pipa. Ne primi cu obicinuita lui afabilitate, porunci un supliment de ouă și pâine prăjită și mîncă cu multă poftă împreună cu noi. Când terminarăm, așeză pe oaspetele nostru pe o canapea, îi puse o pernă sub cap și un pahar cu apă amestecată cu cognac la îndemână.

— Văd că aventura dumitale n'a fost obicinuită, banală, domnule Haterley, rosti el. Lungește-te aici pe canapea, ca la dumneata acasă. Vorbește, dacă ai putere, dar oprește-te oridecâte ori ai să te simți oboșit și mai gustă apă din când în când, ca să mai prinzi puteri.

— Mulțumesc, zise bolnavul, mă simt cu mult mai bine, decând m'a pansat doctorul și cred că dejunul m'a restabilit pe deplin. Nu vreau să abuzez de multă vreme

de timpul d-voastră, atât de prețios, și voi intra numai decât în materie.

Holmes se așeză într'un fotoliu mare, închise pe jumătate ochii și-și luă acea poziție obosită care contrasta foarte tare cu caracterul lui iute, însuflețit; mă așezai în fața lui și ascultaram în tăcere povestirea stranie a oaspetelui nostru.

— Trebuie să știți că sunt orfan și necăsătorit; locuiesc singur, în Londra, un apartament mobilat. De profesie sunt inginer hidraulic și am căpătat oarecare experiență în timpul celor șapte ani de practică, pe care i-am făcut la Venner și Matheson, cunoscuta casă din Greenwich. Deabia îmi terminasem școala, când tatăl meu muri, lăsându-mi o mică avere, care-mi dete puțință să lucrez pe socoteala mea; închiriai în acest scop un birou în Victoria Street.

Orice început în afaceri e greu, dar eu am întâmpinat, fără îndoială, mai multe greutăți decât altul. Timp de doi ani încheiați n'am avut decât trei consultații și o comandă neînsemnată. Atâta tot mi-a produs ingineria. În tot acest timp, câștigul meu s'a ridicat la douăzeci și șapte de lire și jumătate. În fiecare zi, dela nouă ore dimineața până la patru seara, așteptam

zadarnic în casă clienții, cari nu mai veniau; în cele din urmă începui să pierd răbdarea și să cred că n'o să am niciodată clientelă.

Iată însă, că eri, tocmai în momentul când mă pregăteam să plec de-acasă, băiatul din birou intră să-mi spue că un domn dorește să mă vadă. Imi dete o cartă, pe care era numele colonelului Lysander Stark și, aproape în același timp, intră și colonelul în persoană. Era un om de talie mai mult înaltă decât scundă, dar de o slăbiciune cum cred că n'am mai văzut niciodată. Nasul și bărbia eșiau din figura lui ca niște cuțite tăioase și pielea feței era întinsă pe umerii obrajilor mari și țuguiți. Această slăbiciune extremă părea să fie starea lui firească și nu efectul vreunei boli, căci ochiul îi era vioi, pasul repede și înfățișarea sigură. Era îmbrăcat simplu dar corect și părea că are aproape patruzeci de ani.

— «Domnul Hatherley» zise el cu un oarecare accent nemțesc. Mi-ați fost recomandat nu numai pentru capacitatea dumneavoastră ca inginer, dar și pentru discreția ce o păstrați în toate împrejurările.

Mulțumii foarte măgulit de acest compliment.

— «N'ași putea afla și eu cine va dat aceste bune informații?» îl întrebai,

— «Nu e nevoie să știți. Am aflat tot din același izvor că sînteți orfan și necăsătorit și că trăiți singur la Londra.

— «Tocmai așa, răspunsei eu, dar nu prea înțeleg ce legătură poate avea asta cu însușirile mele profesionale; credeam că ați venit să mă consultați asupra unei chestii ce intră în meșteșugul meu.

— «Fără îndoială. Totuși, această introducere era trebuinciasă, căci dacă am nevoie de un inginer, mai trebuie și ca acel om să fie de o discreție fără margini, *absolută*, înțelegeți, nu i așa? Ori, însușirea asta o au mai de grabă oameni neînsurați, decât aceia cari trăesc în familie.

— «Dacă vă dau cuvântul meu că o să vă păstrez taina, zisei eu, puteți să vă bizuiți pe mine.

El mă privia țintă, pe când vorbiam, și cred că n'am văzut încă niciodată un ochi atât de bănuitor și de scrutător ca al lui.

— «Va să zică, făgăduiți?

— «Da, făgăduesc.

— «Tăcere desăvârșită, înainte, în timpul afacerii și pe urmă? Nici o aluzie despre treaba pe care aveți s'o faceți, nici prin viu grai, nici prin scris?

— «V'am dat cuvântul meu.

— «Foarte bine.

El se sculă de odată, traversă camera ca un fulger și deschise ușa. Sala era goală.

— «Minună, roști el, întorcându-se. Știu că funcționarii sânt une-ori curioși să cunoască afacerile patronilor lor. Acum, putem vorbi în siguranță.

Își trase scaunul chiar lângă al meu și reîncepu să mă măsoare cu aceeași privire întrebătoare și adâncă. Simți de odată un sentiment de neplăcere și chiar de groază, în fața apucăturilor ciudate ale acestui om uscat, osos. Însăși frica de a perde un client nu mă putu îndiedica, să-mi arăt nerăbdarea.

—» Fiți bun să-mi explicați afacerea, domnule, zisei eu; timpul mi-este prețios.

Ierte-mi-se ultima frază, care nu era decât o minciună sfruntată.

— «Ați primi cincizeci de guinee pentru o noapte de lucru?

— «Bucuros.

— «Zic o noapte de lucru, când ar trebui, la drept vorbind, să spun o oră. Imi trebuie numai părerea dumneavoastră asupra unei prese hidraulice, care nu merge bine. Va trebui să ne arătați ce are stricat, că de dres o dregem singuri.

Ce ziceți de un asemenea lucru?

— «Munca pare ușoară și plata mulțumitoare.

— »Așa mi se pare și mie. Puteți veni înastă seară cu ultimul tren.

— «Unde?»

— «La Eyford, în Berkshire. E o mică localitate așezată la marginea districtului Oxfordshire, aproape la șapte mîle de Reading. Cu trenul de la Paddington ajungeți la 11 și 15 minute.

— «Foarte bine.

— «Voi veni să vă iau cu o trăsură.

— «A, va să zică, e departe de gară?»

— «Da, clădirea noastră este departe în câmpie, ca la vre-o șapte mîle de la stația Eyford.

— «Nu vom ajunge deci înainte de miezul nopți și cred că n'o am un tren cu care să mă întorc. Va trebui să stau noaptea acolo?»

— «Da, vă vom găzdui noi.

— «Imi vine cam peste mână. N'ași putea veni la o oră mai nemerită?»

— «Nu, și tocmai pentru a vă despăgubi de această deranjare nocturnă, vă dăm dumneavoastră, om tânăr și necunoscut, plată egală cu aceea pe care ar putea-o cere cei mai celebrii ingineri. Dacă, cu toate astea, nu vreți să primiți afacerea, eu nu am nimic de zis.

Mă gândii la cele cincizeci de guinee, cari veniau la timp așa de potrivit.

— «O, de loc, zisei eu, ași fi foarte fericit să vă fac pe plac. Ași vrea, totuși, să-mi lămuriți mai bine ceea-ce-mi cereți.

— «Bine înțeles. E foarte firesc ca angajamentul nostru să vă fi stîrnit curiozitatea. Vreau să lucrați în cunoștință de cauză. Sînteți sigur că nu ne ascultă nimeni?

— «Foarte sigur.

— «Ei bine, iacă despre ce e vorba.

Fără îndoială că știți că argilul de piuă, cu care se scoate grăsimea din postavuri, este un produs foarte prețios și care nu se găsește în Anglia, decât în unul sau două locuri.

— «Știu.

— «Nu de mult, am cumpărat un petec de pământ la vre-o zece mii depărtare de Reading și am avut norocul să descoper un strat gros de argil de piuă. După oare-cari cercetări, am văzut că acest strat se prelungia și la vecinii mei din dreapta și din stînga și la ei era chiar mai mult ca la mine.

«Acești oameni nu bănuiau de loc că pământul lor cuprindea un produs atît de scump și, bine-înțeles că era în interesul meu să le cumpăr terenurile înainte ca ei să descopere cât prețuesc. Din nenorocire, n'aveam capitaluri îndestulătoare pentru a face cumpărarea. Incredințai taina câtor-va prietenii, și ei mă sfătuiră să ex-

ploatez în secret argilul, care era pe terenul meu și să strâng cu mijocul acesta suma trebuincioasă pentru cumpărarea terenurilor învecinate. Așa am și făcut și pentru a înlesni lucrul, am cumpărat o presă hidraulică. Presa, cum v'am mai spus-o, s'a stricat și am vrea să ne spuneți ce-i de făcut la ea. Dar lucrurile trebuie să se petreacă în cea mai mare taină, căci de s'ar ști că la noi vin ingineri specialiști hidrotehnici, s'ar putea naște niște bănueli și, înțelegeți că, de cum s'ar ști adevărul, s'a dus și norocul de-a putea cumpăra terenurile și de-a ne aduce la îndeplinire proiectele. Iată de ce v'am cerut să'mi fâgădiți, că n'o să spuneți nimănui că vă duceți la noapte la Eyford. Nădăjduiesc că m'ați înțeles?

— „Foarte bine. Singurul lucru pe care nu-l prea pricep este la ce vă servește o presă hidraulică, dacă e vorba să extrageți argilul, când această ce poate face pur și simplu prin găurire.

— „A, zise el cu un aer simplu, avem un procedeu al nostru. Comprimăm pământul în cărămizi pentru a le putea transporta fără să se știe ce sînt. Dar asta este o chestie de amănunt, ce n'are nici o însemnătate. V'am spus acum tot, domnule Hatherly, vedeți că am cea mai deplină încredere în dumneavoastră.

El se sculă de pe scaun.

— „Vă aștept deci la Eiford, la unsprezece și jumătate.

— Nu voi lipsi de la întâlnire.

— „Și nici un cuvânt, nimănui.

Mă măsură cu o ultimă privire lungă, plină de neîncredere, și strângându-mi mâna cu o strângere rece și umedă, eși repede.

Când îmi recăpătai sângele rece și când mă gândii bine la tot ce se întâmplase, găsii foarte ciudat felul de lucru, ce mi se propusese. Pe de o parte, eram mulțumit, căci plata era de zece ori mai mare decât aceia pe care ași fi putut-o cere și apoi comanda asta îmi putea aduce altele. Dar pe de altă parte, figura și apucăturile clientului meu îmi făcuseră o impresie foarte rea și nu puteam găsi, în povestea lui cu argilul de piuă, o explicație îndestulătoare pentru o călătorie nocturnă și mai ales pentru o tănuire atât de strașnică. În sfârșit, lăsați de o parte toate temerile; mâncai cu multă poftă și mă suii în tren la Paddington, fără a fi destăinuit nimănui ceva.

La Reading, trebui să schimb trenul. Mă urcai în ultimul tren spre Eiford, și ajunsei în această gară mică și rău luminată la unsprezece ore trecute. Eram singurul călător cu destinația Eiford și nu văzui pe nimeni pe peron, afară de un slujbaș ador-

mit lângă felinarul lui. Dar, la eșire, găsii pe clientul meu, care mă aștepta în întuneric. Fără să spue vre-un cuvânt, mă luă de braț și mă urcă într'o trăsură, a cărei ușă era deschisă. Ridică de amândouă părțile geamurile, făcu semn vizitiului, și calul poni în galop.

— N'avea de cât un cal? întrerupse Holmes.

— Da, unul singur.

— Ai văzut ce culoare avea?

— Da, la lumina felinarilor am văzut că era roib.

— Părea obosit sau vioi?

— O, vioi și păru-i era strălucitor.

— Mulțumesc. Iartă-mă că te-am întrerupt. Urmează, te rog povestirea aceasta așa de interesantă.

— Pornirăm și am mers cel puțin o oră. Colonelul Lysander Stark îmi spusese că șade la șapte mile departe, dar cred, după felul cum mergeam și după timpul scurs între plecare și sosire, că erau mai de grabă dousprezece mile decât șapte. Tovarășul meu nu vorbea nimic și-i simțeam privirea ațintită asupra-mi. Drumul trebuie să fi fost rău, judecând după sdruncinăturile trăsurii. Incercai să mă uit pe ferestre, dar ele erau din sticlă mata și nu puteam zări decât foarte nedeslușit luminile ce întâl-

niam în cale. Din când în când îndrăzniam să fac vre-o observație, pentru a curma monotonia călătoriei, dar colonelul îmi răspundea prin monosilabe și convorbirea se oprea numai decăt. În sfârșit, scuturăturile drumului încetară și trăsura, după ce alunecă puțin pe o alee cu nisip, se opri. Colonelul Lysander Stark sări jos și cum eu îl urmai, el mă împinse repede printr'o ușă, ce era deschisă în fața noastră. De fapt, n'am făcut decăt o săritură din trăsură în anticameră și n'am putut zări, prin urmare, fațada casei. Cum am trecut pragul, ușa se închise și auzii zgomotul trăsुरii, care se depărta.

Înăuntru era întuneric beznă și colonelul căuta pe dibuite chibriturile, bombănind încet. De-odată se deschise ușa din cealaltă parte a sălii și o lungă rază de lumină ajunse la noi. Pe urmă apărură o femeie, care ținea o lampă deasupra capului și-și apleca corpul înainte, pentru a ne zări. Femeia îmi păru foarte frumoasă și era îmbrăcată cu o rochie scumpă. Ea pronunța câteva cuvinte într'o limbă străină și cu un ton întrebător; tovarășul meu îi răspunse scurt și răstit, ceea ce o făcu să tresară așa de tare, încât aproape era să-i scape lampa din mână. Colonelul Stark se apropia de ea, îi urma ră ceva la ureche, pe urmă,

împingând-o în cameră de unde eșise, se întoarse spre mine cu lampa în mână,

— Fiți bun și așteptați-mă aei câteva minute, zise el, deschizând o altă ușă.

Odaia în care mă aflam era simplu mobilată: în mijloc o masă rotundă, pe care se aflau împrăștiate cărți nemțești, iar lângă ușă un armonium, pe care colonelul Stark pusese lampa.

— Nu vă cer decât un moment, zise el și se depărtă în întuneric.

Privii cărțile și, cu toată neștiința mea în ale limbii germane, constatai totuși că două din ele erau tratate științifice și celelalte două cărți cu poezii. Mă dusei la fereastră, nădăjduind că voi vedea împrejurimea, dar fereastra era înshisă cu un oblon de stejar, ținut cu o bară de fier, foarte groasă. Casa era cufundată într'o tăcere stranie. În afară de tictacul unei pendule vechie din sală, totul părea mort. Un sentiment nelămurit de neplăcere începu să mă cuprindă. Cine erau acești germani și ce făceau ei, în acest loc atât de ciudat și de retras? Incotro se afla locul ăsta? Eram la zece mile departe de Eyford, atâta știam, dar la nord, la sud, la răsărit, la apus? — cu neputință de știut! Pentru a mă liniști, îmi ziceam că Reading și poate și alte orașe mari se găseau pe aproape și că, la

urma urmei, locul poate că nu era atât de singuratec, cum am crezut la început. Totuși, după liniștea ce ne înconjura, nu mai încăpea îndoială că ne aflam în plină câmpie. Măsuram odaia în lung și-n lat, fredonând un cântec, pentru a-mi da curaj și găsind că clipele prin care trecem prețuiam în adevăr cincizeci de guinee.

De-odată, fără să fi auzit cel mai mic zgomot și în mijlocul unei tăceri desăvârșite, ușa se deschise încetișor. Femeia, pe care o văzusem odată, apărură în prag, învăluită în umbră; fața ei frumoasă și inteligentă, luminată de lumina lămpii, arăta o spaimă mare, pe care mi-o comunică și mie. Ea-mi făcu semn cu mână tremurătoare să nu fac zgomot, apoi îmi murmură la ureche câteva vorbe într'o englezească stricată și întorcând mereu ochii spre ușa deschisă la spatele ei.

— În locul dumneavoastră, eu ași pleca, zise ea, încercând să-și stăpâniască vocea; dumneavoastră nu sunteți făcut pentru treaba ce v'așteaptă.

— Dar, doamnă, zisei eu, nu mi-am îndeplinit încă sarcina. Nu pot pleca fără să văd mașina.

— Credeți-mă, urmă ea, nu mai stați la gânduri. Puteți pleca pe-aici, nu e nimeni. Apoi, văzând că zâmbesc dând din cap,

perdu orice rezervă și înaintă cu un pas, frângându-și mânele.

— În numele Domnului, murmură ea, plecați până nu e prea târziu!

Sunt, din nenorocire, încăpățânat din fire și cu atât mai dispus să mă bag într'o afacere, cu cât întâlnesc mai multe piedici. Mă gândii la cele cincizeci de guinee ale mele, la călătoria plictisitoare făcută, la noaptea neplăcută ce mă aștepta probabil. Făcusem oare toate astea de geaba? Pentru ce-ași pleca, fără să-mi fi adus la îndeplinire sarcina și fără să mi fi primit plata, la care aveam drept? Ființa aceea putea fi pur și simplu o nebună! Dădui din cap, cu un aer foarte hotărât, cu toate că purtarea acestei femei mă mișcase mai mult decât vroiam să-mi mărturisesc, și-i arătai intenția neclintită de a rămâne. Ea era să înceapă iar rugămințile, când auzii închizându-se o ușă de la primul etaj și cine-va dându-se jos pe scară. Ea ascultă un moment, ridică ochii la cer cu un aer disperat și dispăru tot atât de repede și zgomot, după cum venise.

Noii sosiți erau colonelul Lysander Stark și un om mic și gros, cu o barbă căruntă, țâșnită din cutele gușii; acesta din urmă îmi fu prezentat drept d. Ferguson.

— E secretarul și girantul meu, grăi co-

lonelul. Dar, parcă am închis ușa asta când am plecat? Mi-e frică să nu fi stat în curent.

— Ba, dimpotrivă, zisei eu, am deschis-o, pentru că-mi era prea cald.

El îmi aruncă o privire foarte bănuitoare-

— Ar fi bine să vorbim de afacerea noastră, rosti el. D Ferguson și cu mine te vom duce să vezi mașina.

— Să mi i-au pălăria?

— O, nu, instalația e în casă.

— Ce, extrageți argilul din casă?

— Nu, nu, nu facem decât să-l presăm aici. Dar, să nu ocupăm de asta. Tot ce dorim e să examinați mașina și să ne spuneți ce e rupt sau stricat.

Ne urcarăm împreună, colonelul deschizând drumul cu lampa în mână, secretarul cel gros și cu mine urmându-l de aproape. Casa aceea veche era un adevărat labirint, cu coridoare, treceri înguste, scări învârtite, uși mici și joase, al căror prag era tocit de generațiile precedente. Nu exista nici un covor, nici o mobilă afară de cele din etajul de jos, și tencuiala cădea de pe ziduri, pe cari umezeala îi acoperia cu pete verzi și nesănătoase. Incercai să-mi iau un aer nepăsător, dar nu puteam uita înștiințarea femeii, cu toate că nu voisem s'o ascult, și nu pierdui din vedere pe cei doi însoțitori.

Ferguson părea om posomorât și tăcut dar, după puține vorbe rostite, înțelesei cel puțin că e un compatriot.

Colonelul Lysander Stark se opri în sfârșit înaintea unei uși joase, pe care o deschise. Ușa dădea într'o odaie mică, pătrată, în care cu greu am fi putut încăpea toți trei. Ferguson rămase afară, colonelul intra cu mine.

— Suntem, zise el, în presa hidraulică și ar fi foarte neplăcut pentru noi dacă cineva ar pune-o să funcționeze. Tavanul acestei mici încăperi este, de fapt, pistonul mașinei, care lovește această podea de metal cu o greutate de mai multe tone. Afară sunt coloanele laterale, cari conțin apă; ele primesc forța și o comunică mărită de multe ori. Mașina mai poate merge încă, dar pare că opune oarecare împotrivire și și-a pierdut din putere. Fiți bun de-o cercetați și spuneți-ne ce trebuie de făcut.

Ii luai lampa din mână și începui o cercetare amănunțită. Era un mecanism gigantic și în stare să exercite o presiune enormă.

Eșii apoi afară și dădui drumul mașinei. Recunoscu numai decât, după zgomot, că undeva era o deschizătură, prin care eșea apa. Mai descoperii că garnitura de cauciuc a unui piston se uscaseră și nu mai umplea

spațiul, ce trebuia să-l astupe. Aceasta era, de bună seamă, cauza pierderii puterii și o arătai însoțitorilor mei, cari mă ascultară cu cea mai mare băgare de seamă și îmi puseră câteva întrebări asupra modului de reparare. După ce le explicasem totul, mă întorsei în camera cu pistonul, pentru a-mi mulțumi curiozitatea. Se vedea prea bine că istoria cu argilul era pur și simplu o născocire, căci ar fi fost absurd, în adevăr, să întrebuițezi o mașinărie cu o putere atât de mare, pentru asemenea scop. Pereții încăperii erau de lemn, dar observai că podeaua de fer era acoperită cu o coajă de metal. Mă aplecasem și o scormoniam pentru a afla ce este, când auzii o exclamație înăbușită în nemțește și văzui figura cadaverică a colonelului aplecată spre mine.

— Ce faci? mă întrebă el.

Eram furios că mă păcălisem cu o minciună așa de gogonată.

— Vă admiram argilul de piuă, îi zisei eu. Mi se pare că, dacă ași fi cunoscut adevărata întrebuițire a mașinei, v'ași fi putut da sfaturi mai folositoare.

Nici nu isprăvisem bine vorba că-mi dădui seama de nebunia ce făptuisem. Figura colonelului se posomorî și o lumină prevestitoare de rău se ivi în ochii lui cenușii.

— O, foarte bine, în curând ai să știi totul.

Se dete înapoi cu un pas, închise repede ușa și întoarse cheia. Mă aruncai asupra clanței, dar cu toate sforțările mele ușa rămase neclintită.

— Hei ! urlai eu, hei, colonele ! Deschide !

Și-atunci, deodată, în tăeerea nopții, auzii un zgomot, ce mi îngheță sângele în vine !

Era scârțâiura pârghiilor și punerea în mișcare a cilindrului, căruia eu îi descopisem meteahna; colonelul pusese mașina în mișcare ! Lampa era tot pe jos, unde o puseseam spre a examina poartea. La lumina ei, vedeam cum tavanul se cobora încet peste mine, cu mișcări succesive, dar — nimeni nu putea ști mai bine decât mine — cu o putere, care peste un minut m'ar fi prefăcut într'o masă informă. Mă aruncai asupra ușii, îmi sfâșiai degetele de broască, rugai pe colonel să mă lase să ies ; dar zgomotul neîndurat al mașinii îmi acoperea vocea. Tavanul nu mai era decât la o depărtare de-o palmă sau două deasupra capului și, ridicând mâna, îl puteam atinge. Atunci, pentru că nu mai puteam înlătura moartea, mă gândii să caut cel puțin să iau o poziție, care să mi-o facă mai puțin dureroasă. Dacă ași fi stat pe burtă, greutatea era să cadă pe șira spinării, și tresării la ideea îngrozitoare zdrobiri ce i-ar fi urmat. De altă parte,

dacă m'ași fi culcat pe spate, - era să am oare curajul să privesc cum coboară spre mine acea umbră omorâtoare? Tavanul se coborâse atât de mult, încât nu mai puteam sta în picioare, când, deodată, avui o vedenie care-mi dete o rază de speranță.

Am spus că tavanul și podeaua erau de fier și pereții de lemn. Aruncând o ultimă ochire repede împrejurul meu, văzui o subțire dungă de lumină între două scânduri, și numai decât se deschise o ușiță. O secundă de îndoială, timpul de a-mi da seamă că era o ușe de scăpare, și mă aruncai ca un nebun în această deschizătură: căzui pe jumătate leșinat de cealaltă parte a peretelui. Ușița se închisese în urma mea; câteva secunde apoi, zgomotul lămpii sfărâmate și al celor două mase de metal apropiate, îmi arătară dela ce moarte scăpasem.

Fui readus în fire de o puternică strângere de mână; deschisei ochii; eram întins pe jos într'o săliță mică și o femeie, care ținea în mână o lumânare, era aplecată deasupra mea, sforțându-se să mă tragă cu mâna, care-i rămânea liberă. Recunoscuți în ea pe acea zeiță binefăcătoare, ale cărei sfaturi le respinsesem atât de nebunește.

— Vino, vino! strigă ea, eșită din fire. Or să sosească aici dintr'o clipă în alta. Vor vedea că nu ești acolo, unde te-au lăsat.

Haide, nu pierde un timp atât de prețios și vino!

De data asta, cel puțin, nu-i mai disprețuiri sfatul. Mă sculai cu greutate și alergai cu ea la capătul săliței, unde se găsea o scară învârtită, care ne duse într'o sală mai mare. În momentul când ajunserăm jos, auzirăm pași repezi și zgomotul a două voci. Călăuza mea se opri înmărmurită, apoi deschise repede o ușă ce dedea într'o odaie, a cărei fereastră reflecta razele lunii.

— Aici e scăparea, zise ea. E cam sus, dar cred că ai să poți sări.

În acelaș moment, la capătul sălii, se arătă o lumină, luminând statura lungă și subțire a colonelului Lysander Stark, care, cu un felinar în mână, alerga agitând un fel de satâr de măcelar. Alergai la fereastră, o deschisei repede și privii afară. Cât de liniștit și pașnic era totul în această grădină luminată de lună! Nu eram la mai mult de zece metri dela pământ: încălecai pe fereastră, dar nu vroii să sar înainte de a vedea ce o să se întâmple între salvatoarea mea și mizerabilul care mă urmărea. Dacă era s'o brutalizeze, eram hotărât să înfrunt totul și să-i sar în ajutor, deabia avusesem timp să iau hotărârea asta, când călăul ajunse la ușă, înfrâncind femeia, ca să treacă,

pe când ea îi arunca brațele împrejurul gâtului, încercând să-l opriască.

— Fritz, Fritz, strigă ea în englezește, adu-ți aminte de făgăduiala ce mi-ai făcut-o ultima oră, că n'ai să mai reîncepi nici odată. N'o să te dea de gol, o! nu va spune nimic! sânt singură.

— Ești nebună, Elizo! zise el, căutând să scape.

„Vrei oare să ne perzi pe toți? A văzut prea mult. Lasă-mă să trec.

O dete la oparte cu forța și, repezindu-se la fereastră, îmi dete una cu satârul. Mă lăsasem în aer, agățat de scândura ferestei. Simții o durere adâncă, îmi dădui drumul și căzui în grădină.

Eram amețit, dar nu mă rănisem în cădere; mă ridicai și alergai din toate puterile printre tufișuri, căci simțiam bine că nu eram încă afară de pericol. Dar deodată simții că-mi pierd puterile, îmi privii mâna, unde simțeam tăeturi dureroase și observai că degetul cel mare mi-era tăiat și că sângele curgea în valuri din rană. Încercai să mi-o leg cu batista, dar urechile începură să-mi vâjâie și căzui leșinat în mijlocul macieșilor.

N'ași putea spune câtă vreme am zăcut fără cunoștință. Trebuie să fi trecut vreme jungă, căci luna nu mai era cer și'nce-

puse să mijiască de zi, când îmi revenii în fire. Durerea ce-o simțiam la rană mă făcu să-mi aduc aminte de toate întâmplările nopții și mă sculai dintr'o săritură la ideea că ași mai putea fi omorât. Dar care nu-mi fu mirare când, privind în juru-mi, nu mai văzui nici casă nici grădină. Eram la colțul unui gard, lângă drumul mare și aproape de tot era o casă înaltă, pe care o recunoscu numai decât că e grădina unde mă dădusem jos în seara trecută. Fără de rană asta îngrozitoare, ași fi putut crede că tot ce se întâmplase în timpul acelor ore teribile a fost un vis urât.

Zăpăcit cu totul, intrai în gară și mă informai de ora trenurilor. Pleca unul spre Reading, peste un ceas. Recunoscu pe funcționarul văzut și la sosire. Il întrebai dacă auzise vorbindu-se de colonelul Lysander Starck. Numele ăsta îi era cu totul necunoscut. Dacă observau o trăsură, care venise să mă aștepte noaptea trecută? Nu văzuse nimic. Mă informai atunci despre un post de poliție. Mi se răspunse că era la trei mile depărtare.

Era prea departe pentru mine, în starea de slăbiciune în care mă aflam. Trebuia prin urmare să aștept până m'oi întoarce în oraș, pentru ca să-mi fac depozitia. Erau orele șase trecute, când am sosit.

Prima mea grije a fost să'mi îngrijesc de rană, apoi doctorul a avut bunătatea să mă conducă aici. Mă las în grija dumneavoastră și vei face tot ce veți spune.

Rămăsesem tăcuți câte-va minute în urma acestei povestiri. Apoi Sherlock Holmes scoase dintr'un dulap unul din enormele registre, în care-și așeza bucățile tăiate de prin jurnale.

— Iacă un anunț care o să vă intereseze, rosti el.

A apărut în toate jurnalele, acum un an. Ascultați :

„Dispărut în nouă curent, Jeremiah Hazling, în vârstă de 26 de ani, inginer hidraulic. Și-a părăsit locuința la 10 ore seara. Nici o știre de atunci. Era îmbrăcat, etc.“ Ei, aceasta este, îmi închipui ultima dată când colonelul a avut nevoie de reparații pentru presa lui.

— Sfinte Dumnezeule ! exclamă bolnavul. Dar asta explică spusele acelei femei!

— Fără îndoială. Se vede bine că colonelul este un om rece și hotărât, pe care nimic nu-l oprește.

Este ferm decis să înlature pe oricine s'ar pune de-a curmezișul planurilor sale, ca și acei pirați cari nu lasă pe nimeni în viață pe vapoarele prinse. Ei bine ! fiecare minut e prețios ; dacă vă simțiți deci în putere, să

plecăm numai decât la Scotland Yard și de aci la Eiford.

După aproape trei ore, eram cu toții în trenul ce trebuia să ne ducă de la Reading la sătulețul din Berkshire, teatrul dramei; eram toți, adică Sherlock Holmes, inginerul, inspectorul Bradsteert din Scotland Yard, un agent în haine civile și eu. Braesteet întinsese pe genunchi o hartă militară a comitatului și trăsese cu compasul un cerc având drept centru Eyfordul.

— Iată, zise el, cercul ăsta are o rază de zece mile. Locul pe care-l căutăm trebuie să fie undeva pe-aici. Ați spus chiar zece mile domnule?

— Am spus: o oră bună cu trăsura.

— Și credeți că ați refăcut această distanță, pe când erați leșinat?

— Așa se vede, de altfel mi-aduc aminte foarte nedeslușit că am fost ridicat și purtat pe sus.

— Ceea-ce nu pot pricepe, zisei eu, e că v'au cruțat, când v'au găsit leșinat în grădină.

Poate că mizerabilul a fost înduioșat de acea femeie.

— Nu'mi vine să cred așa ceva. N'am văzut niciodată o figură mai neîndurată.

— O, vom lămuri asta numai decât, zise Bradstret. Așa dar iată cercul și tare mult

— Aș vrea să știu locul unde se găsesc oamenii, pe cari îi căutăm.

— Cred că eu vi la-ș putea arăta, zise Holmes foarte liniștit.

— Adevărat? exclamă inspectorul, ți-ai și făcut vre-o părere? Ia să vedem cine o să fie de acord cu dumneata. Eu spun că se găsește la sud, pentru că pe-acolo sînt mai puține locuințe.

— Eu cred că la răsărit, răspunse bolnavul meu.

— Eu îmi dau cu părerea că e la apus, zise agentul îmbrăcat civil. Sunt multe locuințe singuratice pe-acolo.

— Și eu sînt pentru nord, zisei eu la rîndul meu; căci pe-acolo e șes și prietenul nostru ne-a spus că n'a trecut nici un deal.

— Foarte bine, exclamă inspectorul rîzînd. Frumoasă potriveală de păreri. Ne-am împărțit între noi cele patru puncte cardinale. Cu cine ești de acord, domnule Holmes?

— Nici unul n'aveți dreptate.

— Dar nu se poate ca *toți* să n'avem dreptate.

— O, ba da. Iată unde cred eu că-i vom găsi,—și-și puse degetul în centrul cercului.

— Dar drumul de douăsprezece mile? zise Hatherley.

— Șase pentru dus și șase pentru întors. Nimic mai simplu. Ai spus de cal că era vi-oi. Cum ar fi putut fi odihnit, dacă ar fi făcut mai nainte douăsprezece mile pe drumuri rele?

— Ce-i dreptul, ar fi o șiretenie foarte verosimilă. Firește, nu mai poate încăpea nici o îndoială asupra îndeletnicirii acestei bande.

— De sigur, zise Holmes. Este o bandă care falsifică bani pe o scară întinsă și presa le servește la fabricarea amalgamului, care înlocuește argintul.

— Știam de cât-va timp că există o bandă foarte îndemânică, ce fabrică bani falși. Au bătut mii de jumătăți de coroane. I-am urmărit până la Reading, dar nu mai departe, căci ne-au încurcat ițele într'un fel, care arată că sunt tâlhari bătrâni. Acum, mulțumită acestei întâmplări fericite, cred că-i avem în palmă.

Când ajunserăm la Eyford, văzurăm o coloană enormă de fum ce se ridica asupra unor arbori din apropiere și se întindea pe cer ca o mare pană de struț.

— Arde vre-o casă? întrebă Bradstreet pe șeful de gară, în momentul când trenul se depărtă.

— Da, domnule.

— Când s'a declarat focul?

— Aud că astă noapte, dar focul s'?. în-
tețit și-acum arde toată casa.

— Dar a cui e

— A doctorului Becher.

— Ia spune-mi, întrerupse inginerul, doc-
torul Becher nu-i cum-va un neamț foarte
slab, cu un nas lung, încovoiat?

Șeful gării începu să râză: «Nu domnule,
doctorul Becher este englez și nu există în
toată împrejurimea un om mai gras. Dar la
dânsul stă un domn, cred că-i un bolnav,
care este străin și căruia o bucată bună de
carne de bou din Berkshire nu i-ar strica.

Nici nu isprăvisese vorba, că noi ne și por-
niserăm spre foc. Trecurăm un mic delușor
și de odată zărirăm în fața noastră o casă
mare albă. Focul eșia din toate ferestrele și
crăpăturile, pe când trei pompe, așezate în
grădină, căutau să-l stingă, însă fără să
ajungă la vre-un rezultat bun.

— Asta e, ștrigă Haterley, în culmea agi-
tației. Iată aleia cu nisip și măceșii unde
am căzut, iar dela fereastra aceea dela etajul
al doilea am sărit.

— Bine, făcu Holmes, iată-te cel puțin
răzbunată. Nu mai încape nici o îndoială că
lampa, care a fost sfărâmată de presă, a
aprins pereții de lemn ai camerei și ei n'au
observat asta în ferbințelea goanei după

d-ta. Ia privește cu băgare de seamă, nu cum-va vei da de amicii dumitale în mulțimea aceia? Mă tem însă c'or fi la vre-o câte-va mile de aici.

Temerile lui Holmes se și realizează, căci din ziua aceea nimeni n'a mai auzit de femeea frumoasă, de neamțul sinistru și de englezul posomorât. Un țăran întâlnise, dis de dimineață, o căruță cu mai multe persoane și cu cufere mari, mergând repede la Reading, dar de-aici, ori ce urmă a fugărilor dispărea, și chiar ascuțimea lui Holmes nu putu niciodată descoperi cel mai mic semn, care să-l pue pe urma lor.

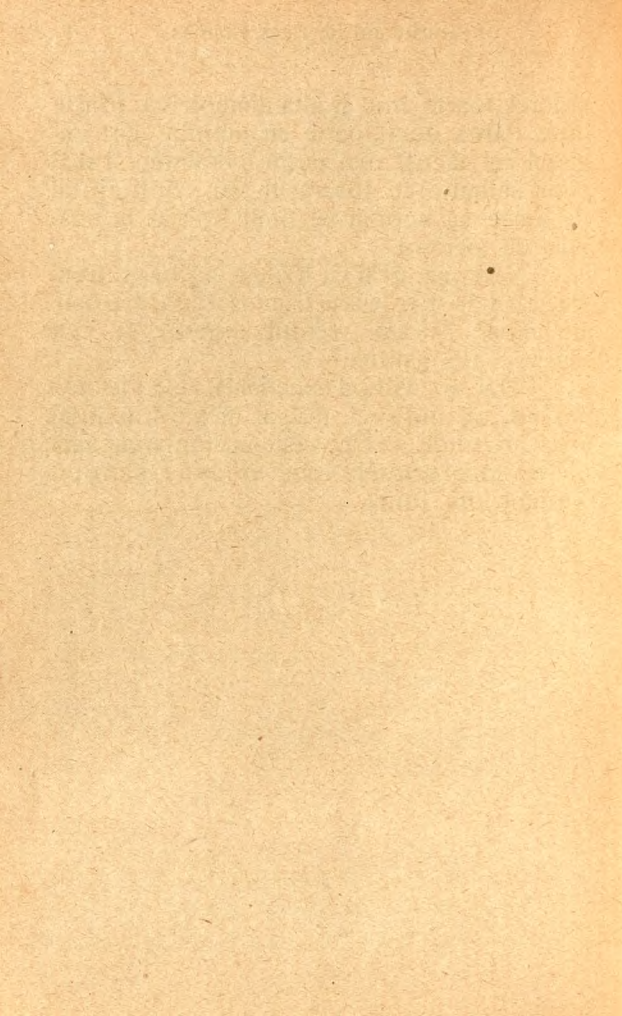
Pompierii fură foarte mirați de așezarea odăilor acestei case, și mai ales de degetul descoperit pe fereastra dela etajul al doilea. În sfârșit, către seară, sforțările lor fură încoronate de izbândă și focul fu stins; dar tavanul căzuse și cu el câte-va tuburi ale mecanismului, care costase atât de scump pe prietenul nostru. Se găsiră mari cantități de nichel și de cositor într'un hambar de lângă casă, dar nici o monedă, ceea-ce lămuria existența cuferele mari, de cari am vorbit.

O urmă, bine păstrată, ne lămuri cum fusese transportat rănitul din grădină la locul unde își venise în fire. Fusese dus, fără îndoială, de două persoane, din care una avea

picioarul foarte mic și alta dimpotrivă, foarte mare. Părea deci foarte cu puțință ca englezul cel tăcut, mai puțin îndrăzneț și mai puțin sălbatic ca tovarășul său, să fi ajutat pe femeie să scoată pe omul leșinat la adăpost de pericol.

— Nu-i așa, grăi cu tristețe inginerul nostru, că a fost o foarte frumoasă afacere pentru mine? Mi-am pierdut degetul și cele cincizeci de guinee?

Dar ai câștigat experiența, zise Holmes râzând. Și, indirect, mai ai încă un avantaj: căci ori unde vei povesti întâmplarea asta, îți vei face numele celui mai interesant povestitor din lume.

O răpire misterioasă

În mica noastră locuință din Baker Street, ne-a fost dat să vedem multe intrări din cele mai dramatice, dar nu mi-aduc aminte de vreo apariție mai neașteptată și mai extraordinară ca aceea a doctorului Thorneycroft Huxtable, doctor în filozofie și maestru în arte. Cartea lui de vizită, plină toată de titluri academice, ne fusese adusă cu vreo câteva secunde mai înainte, apoi intrase și el, cu o înfățișare atât de majestoasă, atât de solemnă și de blândă, că părea întruchiparea sângelui rece și a siguranței de sine. Și, cu toate astea, d'abea se închisese ușa în urma lui, că el fu nevoit să se rezeme de masă; apoi corpul-i lung se abătu la pământ și rămase întins, fără cunoștință, pe blana noastră de urs.

Ne ridicarăm repede și privirăm câteva minute pe acest naufragiat, pe care o fur-

tună neașteptată și năprasnică îl prinsese în mijlocul vieții. Holmes îi puse o pernă sub cap, pe când eu îi dusei la buze un pahar cu cognac. Grijile îi sbârciseră fața palidă: ochii lui mari erau împrejmuți de cearcâne negre, gura-i fără dinți era contractată într'un chip dureros; obraji-i grași erau nerași de câteva zile. Cămașa și gulerul ne arătau că făcuse o călătorie lungă, iar păru-și sta în neorânduială, crud lovit de soartă.

— Ce are, Watson? mă întrebă Holmes.

— O slăbiciune bine caracterizată, datorită, probabil foamei și oboselii, răspunsei eu, pe când îi pipăiam pulsul și constatam că bătea foarte încet.

— Uite un bilet de întors pentru Maktleton, în nordul Angliei, zise Holmes, scoțându-l din buzunarul vizitatorului. Cum încă nu suntem la amiază, trebuie să fi pornit la drum dis de dimineață.

Bolnavul începu să-și miște pleoapele și ochii lui cenușii, încă rătăciți, se ațintiră asupra noastră. După un minut, se ridică de jos, roșu de rușine.

— Iertați-mi slăbiciunea, domnule Holmes. Sunt cu totul turburat. Dacă mi-ați putea da un corn și un pahar cu lapte, cred că m'ași întrema. Am venit eu în persoană, domnule Holmes, pentru ca să vă fac neapărat să mergeți cu mine. Ne-a fost

teamă că o telegramă nu v'ar putea determina să vă grăbiți în deajuns.

— Când veți fi cu totul întremat...

— Mi-e bine acum; nu pot înțelege care-i cauza acestei slăbiciuni. V'ași fi recunoscător, domnule Holmes, de v'ați întoarce cu mine la Makleton cu primul tren.

Prietenul meu dete din cap.

— Colegul meu, doctorul Watson, v'ar putea spune că în momentul acesta suntem foarte ocupați. Ar trebui să se întâmple un lucru foarte grav, pentru a părăsi Londra în momentul acesta.

— O întâmplare foarte gravă!

Vizitatorul nostru ridică brațele la cer.

— N'ați auzit oare vorbindu-se de răpirea unicului fiu al ducelui de Holderness?

— Cum! fostul prim ministru?

— Tocmai. Ne-am încercat să ascundem gazetelor întâmplarea, iată însă că *Globul* de-aseară vorbește de asta și cred că veți fi aflat noutatea.

Holmes întinse mâna și luă din bibliotecă volumul H din enciclopedia sa:

— Holderness, al 6 lea duce, KG PB... etc., tot alfabetul e întrebuințat pentru arătarea titlurilor lui. Baron de Beverley, conte de Carlton... Doamne! ce listă!... Lord locotenent de Hallamshire de la 1900. A luat în căsătorie pe Edith, fiica lui Sir

Charles Appledore în 1888. Moștenitor prezumtiv și fiu unic: lordul Saltire. Proprietăți pe o întindere de mai mult de două sute cincizeci de mii de acre. Are mine în Lancashire și în țara Galilor. Adrese : Carlston, House Terrace, Holderness Hal, Hallamshire, Castelul Carlston la Bangor, țara Galilor. Lord al Amiralității 1872. Secretar de stat la departamentul... În sfârșit, se poate lăuda că e unul din supușii cei mai însemnați ai Majestății sale !

Cel mai mare și poate cel mai bogat Știu, domnule Holmes, că stimați mult profesia și că lucrați numai de plăcere. Totuș, trebuie să vă spun că Excelența sa, lordul Holderness, a făgăduit un cec de cinci mii de lire, aceluia care-i va putea arăta pe omul sau pe oamenii cari l-au răpit.

— E o răsplată cu adevărat princiară, zise Holmes. Cred, Watson, că o să ne hotărîm să însoțim pe doctorul Huxtable în nordul Angliei. Și-acum, domnule, după ce veți bea paharul cu lapte, veți fi așa de bun să povestiți cum și când s'a întâmplat afacerea, întrucât sunteți amestecat în această întâmplare și, în sfârșit, pentru ce-ați așteptat trei zile, ceea ce mi-o arată cu prisosință starea bărbii d-v., pentru ca să veniți să-mi cereți ajutorul.

Vizitatorul nostru își luă numai decât laptele și își mănâcă cornurile. Ochii lui își recăpătară limpeziciunea, obrajii-i se înviorară și el ne expuse situația cu cea mai mare claritate.

— Mai întâi, trebuie să vă spun, domnilor, că sunt directorul și proprietarul unui pension, al unei școale pregătitoare. Poate îmi cunoașteți numele din cartea mea «Piviri asupra lui Horațiu». Școala mea este, netăgăduit, cea mai bună și cea mai renumită dintre toate școlile pregătitoare din Anglia. Lordul Leverskoke, contele de Blawater, sir Catheart Ioanes, toți mi-au încredințat pe fiii lor. Dar apogeul și l-a atins această școală acum trei săptămâni, când ducele de Hlodernesse trimise pe d-nul Iames Wilder, secretarul său, să-mi spue că tânărul lord Saltire, în vârstă de zece ani, îmi va fi încredințat spre a îngriji de educația lui. De unde să-mi închipuiesc eu că această cinste, ce mi se făcea să fi începutul celei mai mari nenorociri din viața mea.

Tânărul lord sosi la întâi Mai, pentru a începe trimestrul de vară. Era un copil drăgălaș, care se deprinse în scurtă vreme cu obiceiurile casei. Trebuie să vă spun, nu pentru a fi indiscret ci pentru că jumătățile de destăinuirii n'au rost în afacerea asta, că copilul nu prea era fericit acasă. Toată lu-

mea știe că, de la căsătoria sa, viața ducelui n'a fost de loc liniștită și că, cele din urmă s'a despărțit prin bună înțelegere de ducesa, care locuiește acum în sudul Franței. Această despărțire s'a făcut acum cât-va timp și copilul ținea foarte mult la mama lui. După plecarea acesteia, el se simți atât de nenorocit, în cât, pentru a'l mai face să uite, ducele se hotărâ să-l trimeată la mine. După cinsprezece zile, băiatul uitase de toate și părea foarte fericit.

Iată însă că el dispare fără nici-o urmă în noaptea de 13 Mai, adică luna trecută. Camera lui se află la etajul al doilea; ca să ajungi la ea, trebuie să treci printrun dormitor unde dorm doi elevi. Aceștia n'au auzit și n'au văzut nimic.

E deci absolut sigur că tânărul lord Săltire n'a pucat drumul acesta. Fereastra lui era deschisă; un trunchi foarte mare de ederă se întindea până la pământ. N'am putut descoperi jos nici o urmă de pași dar e singur că n'a putut fugi prin altă parte.

S'a descoperit lipsa lui Marți dimineața la șapte. Patul era mototolit. Se îmbrăcase pe deplin, înainte de plecare, cu uniforma lui de școală: o tunică neagră și un pantalon cenușiu închis. Nimic nu arată că cine-va ar fi intrat în odaie, și e sigur că ori-ce strigăt, ori-ce sgomot de luptă ar fi

fost auzit, căci Cauter, cel mai mare dintre elevii cari dorm în dormitorul alăturat, are somnul foarte ușor.

Când s'a descoperit dispariția lordului Saltire, am chemat pe toți elevii, pe toți profesorii și pe toți servitorii din toată casa. Deabea atunci am văzut că copilul nu plecase singur. Heidegger, profesorul de germană, dispăruse și el. Camera lui era așezată în partea din fund a clădirii, la etajul al doilea, și dădea cu ferestrele în spre odaia lordului Saltire. Și patul lui era desfăcut, dar el trebuie să fi plecat numai pe jumătate îmbrăcat, căci cămașa și ciorapii erau pe jos. Fără nici-o îndoială și el se dăduse jos, alunecând de-alungul ederii, că văzurăm urma pașilor săi pe iarba. Bicicleta lui care se afla sub șopronul de lângă grădină, dispăruse și ea.

Heidegger era de doi ani profesor la școala mea și se prezentase cu cele mai bune recomandări. Era un om tăcut, ursuz neîubit de elevi și colegi. Nu sa putut descoperi nici-o urmă a fugarilor și, astăzi, Joi, nu știu nimic altceva, decât ce știam și Marți. Firește, am făcut numai de cât cercetări la Holderness Hall, care se găsește numai la câteva mile depărtare, căci credeam că în urma unei crize de plictiseală s'o fi reîntors acasă, dar acolo nu fusese văzut.

Ducele este foarte neliniștit; cât despre mine, v'ați putut da seama de starea de nervozitate la care m'au adus încordarea în care mă aflu și sentimentul răspunderii mele. Domnule Holmes, dacă vre-odată v'a pasionat vre-o taină, vă rog din suflet, dezlegați-o pe aceasta, căci nici-odată nu veți întâlni o alta mai demnă de dumneavoastră.

Sherlock Holmes ascultase cu atenția cea mai încordată povestirea nenorocitului profesor. Sprâncenele lui încruntate, despărțite printr'o cută adâncă, arătau în destul că nu trebuia să fie rugat, ca el să se adânciască în dezlegarea temei care, fără a mai pune socoteală beneficiile ce le-ar fi adus, îi mai ațâța în cel mai înalt grad interesul cel avea în general pentru toate misterele complicate. El însemnă câteva note în carnet.

— Ați făcut foarte rău, că n'ați venit la mine mai de grabă, zise el cu asprime. Mă faceți să-mi încep cercetările în împrejurări foarte grele. E sigur că observarea ederii și a ierbii ar fi dat rezultate pentru un observator scrupulos.

— Nu e vina mea, domnule Holmes. Înălțimea sa ținea să înlătore un scandal și nu voia să se dea în vileag necazurile lui familiare, căci îi e groază de zgomot în jurul numelui său.

— Totuș tot trebuie să se fi făcut vre-o anchetă oficială.

— Da, domnule, dar ea n'a ajuns la nici un rezultat. Se descoperise o urmă; un om tânăr, însoțit de un copil, plecase de la gara apropiată cu un tren de dimineață; am aflat, deabia noaptea trecută, după ce urmărisem perechea până la Liverpool că, fără îndoială, faptul n'avea nici o legătură cu afacerea noastră. Atunci, în disperare de cauza, după ce petrecui o noapte albă, venii cu primul tren, să vă consult.

— Fără îndoială, pe când poliția umblă pe această cale greșită, cercetările la fața locului au fost părăsite.

— Cu totul.

— Iată deci trei zile perdute. Afacerea a fost începută foarte rău.

— O văd și eu.

— Totuși, misterul trebuie deslegat și ași fi foarte fericit să izbutesc. Ați putut stabili vre-o legătură între copil și profesorul de germană?

— Nici una.

— Copilul era în clasa lui?

— Nu, și, pe cât știu eu, n'a schimbat niciodată vre-o vorbă cu el.

— Foarte ciudat. Copilul avea și bicicletă?

— Nu.

— Sigur?

— Absolut.

— Să judecăm. E peste putință să admitem că profesorul de germană a putut să fugă pe bicicletă, în toiul nopții, ducând pe copil în brațe.

— De sigur că nu.

— Atunci, dumneavoastră ce ziceți?

— Au ascuns bicicleta pentru a ne păcăli. Poate că au băgat-o undeva și ei au plecat pe jos.

— S'ar putea, dar n'are rost. Mai erau și alte biciclete sub șopron?

— Da, mai multe.

— Dacă ar fi vrut să se creadă că au plecat cu bicicleta, n'ar fi ascuns două în loc de una?

— E de presupus.

— Cum vezi, această ipoteză n'are nici o valoare. Dar acesta ar fi punctul de plecare al unei anchete serioase. La urma urmelor nu-i tocmai ușor să ascunzi sau să distrugi o bicicletă. Încă o întrebare: băețușul a primit vre-o vizită în ajunul dispariției lui?

— Nu.

— A primit scrisori?

— Da, una singură.

— Dela cine?

— Dela tatăl său.

— Aveți obiceiul să desfaceți scrisorile elevilor?

— Nu.

— Cum știți atunci că scrisoarea era dela tatăl său?

— Plicul purta armele lui și adresa era scrisă de duce, care de altfel își amintește că a scris fiului său.

— Mai 'nainte a primit alte scrisori?

— Nu, de câteva zile.

— Din Franța a primit vreodată?

— Nu, niciodată.

— Înțelegi ținta întrebărilor mele; ori a fost răpit cu sila, ori a plecat de bună voe. În acest din urmă caz, a fost, cu siguranță, un om care să-l încurajeze.

Dacă n'a primit nicio vizită, atunci trebuie să fi primit sfaturi prin scrisori. De aceea vreau să știu cu cine a stat în legătură.

— Nu cred să vă pot lămuri; după cele ce știu, el nu primia scrisori decât dela tatăl său.

— Ziceți că acesta i-a scris chiar în ziua fugii. Legăturile între tată și fiu erau bune?

— Ducele nu-și prea arată dragostea către nimeni; trăește absorbit de politică și pare că nu-i în stare să aibă vreun sentiment. Totuși, cu fiul său era drăgăstos, în felul lui.

— Copilul ținea mai mult la mamă-sa?

— Da.

— V'a spus-o el?

— Nu.

— Ducele atunci?

— O, nu!

— Atunci de unde-o știți?

— D. James Wilder, secretarul ducelui, pe care-l cunosc, mi-a destăinuit unele lucruri asupra lordului Saltire.

— Înțeleg. Dar, ultima scrisoare a ducelui, s'a găsit în odaie după plecarea copilului?

— Nu, o luase cu el. Dar cred, domnule Holmes, că e tocmai timpul să ne pornim spre gara Euston.

— O să trimit după o trăsură. Într'un sfert de oră suntem la dispoziția d-voastră. Dacă cumva telegrafiați acasă, lăsați să se crează că cercetările se fac tot în spre Liverpool, cum au început proștii ăia. În acest timp, eu voi lucra liniștit lângă casa dumneavoastră și poate că urma nu-i atât de pierdută, în cât doi copoi bătrâni, ca Watson și cu mine să n'o putem găsi.

Chiar în seara aceia respiram aerul curat al localității muntoase, unde era așezată școala doctorului Huxtable. Sosirăm pe înopțate.

O carte de vizită se găsea pe masa din sală și intendentul spuse încet câteva cu-

vinte doctorului, care se întoarse către noi foarte turburat.

— Ducele este aici, ne spuse el; ducele și cu d. Wilder sunt în cabinetul meu; veniți domnilor, să vă prezint.

Văzusem prin ziare multe fotografii de-ale acestui bărbat de stat, dar nu prea semănau bine. El era înalt și impunător și se îmbrăca cu cea mai mare grijă; figura-i era slabă, lungă; nasul foarte lung și încovoiat; culoarea feței era ca ceara, ceea ce contrasta cu barba-i lungă și roșie, ce cădea pe vesta-i albă, pe care strălucia lanțul ceasornicului. Așa era omul ce, stând în picioare, ne măsură din creștet până'n tălpi cu cea mai mare răceală. Lângă el se afla un om tânăr, care de bună seamă că era secretarul lui particular, d. Wilder, acesta era mic, nervos, cu ochii albaștri foarte inteligenți și c'o față foarte nobilă. El fu acela care, cu un ton sigur și mușcător, deschise vorba.

— Am venit azi dimineață, doctore, dar a fost prea târziu, ca să vă pot împiedica de a pleca la Londra. Am aflat că aveți de gând să însărcinați cu această afacere pe d. Sherlock Holmes; d. duce a fost foarte surprins, văzând că ați luat o astfel de hotărâre fără a-l întreba.

— Când am aflat că poliția a dat greș.

-- D. duce nu-i de loc convins că poliția a dat greș.

— Dar e sigur, domnule Wilder...

— Știți bine că d. duce ține foarte mult să înlăture scandalul, și prin urmare voește să-i cunoască taina cât mai puțini oameni.

— Afacerea se poate îndrepta fără multă greutate, zise nenorocitul doctor. D. Sherlock Holmes se poate întoarce la Londra cu trenul de mâine dimineață.

— O nu, doctore, nu! zise Holmes cu vocea cât putu mai dulceagă. Clima de Nord e atât de întăritoare și de plăcută, că am de gând să stau mai multe zile în munții dumneavoastră și să-mi întrebuițez timpul cum voi putea mai bine. Veți hotărâ dacă voi locui sub acoperișul dumneavoastră sau într'un han din sat.

Se vedea bine că sărmanul doctor era foarte încurcat, când deodată se auzi vocea adâncă și răsunătoare ca o tobă a ducelui cu barbă roșie.

— Cred, ca și d. Wilder, că ați fi făcut bine de m'ați fi întrebat și pe mine, doctore Huxtable; dar, pentru că d. Holmes cunoaște acum secretul, ar fi absurd să nu ne folosim de serviciile sale. În loc de a vă duce la un han, domnule Holmes, ași fi foarte fericit să trageți la mine la Holderness Hall.

— Mulțumesc, domnule duce, dar pentru ușurarea cercetărilor, cred că ași face mai bine dacă ași rămâne chiar la fața locului.

— Cum vreți, domnule Holmes. Vă vom da, d. Wilder și cu mine, toate informațiile de care veți avea nevoie.

— Cred că va fi trebuință să vii să vă văd la castel, zise Holmes; dar acum îmi va fi ertat să vă întreb, dacă aveți vre-o idee asupra dispariției fiului dumneavoastră?

— Nu, domnule, n'am nici una.

— Iertați-mă, vă rog, dacă voi atinge un subiect ce vă este neplăcut; dar mi-e de folos. Credeți că doamna ducesă e amestecată întru câtva?

Fostul ministru avu un moment de îndoială foarte vizibil.

— Nu cred, spuse el în sfârșit.

— Altă ipoteză ar fi că copilul a fost răpit, pentru ca să vă fie înapoiat pentru parale. Ați primit vre-o cerere de soiul ăsta?

— Nu, domnule.

— O ultimă întrebare. Mi s'a spus că ați scris fiului dumneavoastră chiar în ziua fugii lui?

— Nu, în ajun.

— Tocmai, dar el a primit scrisoarea în ziua aceea?

— Da.

— Se găsea în scrisoarea dumneavoastră

vre-un cuvânt, care să-l poată împinge la o asemenea faptă?

— Nu.

— Ați pus singur scrisoarea la poștă?

Răspunsul nobilului domn fu întrerupt de secretarul său, care exclamă cu oarecare mândrie:

— Nu intră în obiceiurile d-lui duce să-și pue singur scrisorile la poștă. Scrisoarea asta a fost pusă cu celelalte, pe birou și le-am închis eu singur în sacul de depeși.

— Sunteți sigur că scrisoarea a fost pusă cu celelalte împreună?

— Da, am văzut-o foarte bine.

— Câte scrisori a scris d-nul duce în acea zi?

— Douăzeci sau treizeci. Am o corespondență foarte întinsă — dar cred că asta nu intră în chestie.

— Ba da, ba da, zise Holmes.

— Eu, urmă ducele, am povățuit poliția să-și îndrepte cercetările în sudul Franței. V'am mai spus-o, mi se pare peste putință ca ducesa să fi săvârșit un act atât de monstruos, dar fiul meu avea, în privința asta, ideile cele mai ciudate și e foarte cu putință ca să se fi dus, cu ajutorul profesorului de germană, la mamă-sa. Și acum, doctore, vă lasăm.

Simțiam că Holmes ar fi voit să pue și

alte întrebări, dar apucăturile iuți ale ducelui mă făcură să înțeleg că acesta privia ca sfârșită întreținerea. Se vedea bine, că întreținerea cu un strein asupra vieții sale intime era foarte neplăcută firii sale aristocratice și se temea ca nu cumva celelalte chestiuni, pe cari le-ar pune, să nu arunce o lumină mai vie asupra secretelor vieții sale de mare senior.

După ce ducele și secretarul său plecară, prietenul meu începu numai decât cercetările, cu aprinderea lui obișnuită. El observă odaia copilului cu cea mai mare grije și căpătă siguranța că fugise pe fereastră. Odaia profesorului de germană și cercetarea hainelor lui nu aduseră nicio lumină. Sub greutatea lui se aplecase o ramură de ederă și, la lumina unui felinar, observarăm pe iarbă urma tălpilor, singurul indiciu al fugii sale neexplicabile.

Sherlock Holmes părăsi singur casa și se întoarse după ora unsprezece. Ceruse o hartă de stat major a împrejurimilor; o duse în odaie, o întinse pe pat, puse lampa în mijloc și începu să fumeze, arătându mi cu capătul de chihlibar al pipei, punctele interesante.

— Afacerea asta mă atrage, Watson, zise el. Sunt, desigur, lucruri cari nu sunt lipsite de interes. Mai întâi însă, dă-ți seama

de topografia locului, asta o să ne ajute mult în cercetările noastre.

Privește harta aceasta, pătratul acela închis este școala; iată, înfig în ea, un ac. Linia de aici înfățișează drumul mare, care, cum vezi, merge dela răsărit la apus și nu este nici un drum de-a curmezișul, nici la stânga, nici la dreapta, pe o distanță de mai multe mile. Dacă fugarii au apucat pe drum, n'au putut merge decât pe-aici.

— Negreșit.

— Avem încă noroc că putem controla ce oameni au trecut pe drum în noaptea cu pricina. În locul unde îmi pui pipa, pândarul a stat la post dela miezul nopții până la ora șase dimineața. Cum vezi, el era la răspântia drumului mare cu drumul în curmeziș ce duce la răsărit și mi-a afirmat că nu și-a părăsit postul nici un singur minut; e sigur că n'ar fi putut trece nimeni, fără ca pândarul să'l fi văzut. I-am vorbit astă seară și mi se pare că merită încredere. Astea aflate, să ne întoarcem de cealaltă parte a drumului. Acolo e hanul la Taurul roșu, al cărui proprietar, fiind bolnav, trimisese la Nockleton să caute un doctor; doctorul nu era acasă și n'a venit decât a doua zi dimineața. Oamenii dela han au stat deci în așteptare toată noaptea, pentru a păzi sosirea doctorului și drumul

a fost neîncetat supravegheat. Toți susțin într'un glas că n'a trecut nimeni pe drum. Dacă mărturiile astea sunt sincere, suntem deci fixați și asupra părții apusene și, prin urmare, putem fi siguri că fugarii n'au apucat pe drum.

— Dar bicicleta? îl întrebai eu.

— Așteaptă puțin. Să ne urmăm raționamentul. Dacă n'au apucat pe drum, atunci au tăiat câmpia, sau pe la nord sau pe la sud; asta nu se mai poate discuta. Să examinăm ambele ipoteze: la sud, cum vezi, sunt câmpuri cultivate, despărțite între ele prin ziduri de piatră. În partea asta, nu se putea întrebuița bicicleta. Să lăsăm deci direcția asta și să ne întoarcem la nord. Aci se găsește un buchet de copaci, însemnat pe hartă cu numele de Dagged Shaw, și mai departe bărăganul din Lower Gijl, ce se întinde pe mai multe de zece mile, cu un suiș foarte ușor. În direcția acestui loc deșert se găsește Holderness Hall, care, dacă o iei pe drum, e la o depărtare de zece mile, dar dacă tai bărăganul de-a curmezișul e numai la șase mile, Bărăganul e cu totul nelocuit; de-abia dacă găsești ici și colo câte-o curte, unde se cresc vite. Până la drumul spre Chesterfield, aproape nu se află alți locuitori decât păsările numite flerari și pescari. Mai observă

că se mai găsește o biserică înconjurată de câteva locuințe și de un han. De-acî încolo, dealurile se fac mari și mai drepte. Cercetările noastre trebuie, cu siguranță, să fie îndreptate spre nord...

— Dar bicicleta? îl întrebai eu încă odată.

— Bine, bine, zise Holmes nerăbdător, un bun ciclist n'are nevoie de drumul mare. Bărăganul este străbătut de poteci și, de altfel, era lună plină. A, ce este?

Cineva bătea la ușă; un moment după aceea, doctorul Huxtable intră în odaie, ținând în mână o șapcă albastră cu un galon alb.

— În sfârșit, iată o dovadă, exclamă el. Slavă Domnului! iată-ne pe urmele băiatului. Uite-i șapca.

— Unde a fost găsită?

— Într'o căruță de țigani, cari poposiau pe bărăgan. Ei plecaseră Marțea trecută. Poliția i-a găsit astăzi, le-a cercetat căruțele și a descoperit șapca.

— Ce lămuriri au dat?

— Întâi s'au încurcat, pe urmă au spus că au găsit-o în mijlocul bărăganului, Marți dimineața. Ei știu unde este copilul, tâlharii. Slavă Domnului, acum sunt cu toții la răcoare. Frica de justiție, pe de-o parte,

banii ducelui pe de alta, vor ajunge să scoată dela ei tot ce știu.

— Până acum totul merge de minune, zise Holmes, după ce doctorul părăsi odaia. Iată încă o dovadă că din spre Lower Gill trebuie să ne așteptăm să găsim ceva. Poliția, de altfel, n'a ajuns la nimic cu arestarea țiganilor. Vezi, Watson, de-a curmezișul bărăganului este un râuleț care e însemnat pe hartă. În unele locuri, el s'a schimbat în o adevărată mlaștină, mai ales în regiunea cuprinsă între Holderness Hall și școală. Nicăeri în altă parte nu vom putea găsi urme de picioare, pe timpul ăsta uscat, aici însă, poate vom avea norocul să găsim. Ne vom scula mâine dis de dimineață și ne vom duce amândoi să vedem dacă nu vom putea descurca ițele misterului,

De dimineață, în zorii zilei, când mă deșteptai văzui lângă pat silueta subțirată a lui Holmes. Era complet îmbrăcat și se vedea că făcuse o pimbare.

— Am cercetat toată grădina, șopronul cu biciclete, zise el, și m'am dus și până la tufișul de arbori. Acum, Waston, treci de ia-ți ceașa cu ciocolată, care te așteaptă în odaia de alături; dar grăbește-te, căci avem de furcă azi.

Ochi-i străluciau. obrajii îi erau împur-

purați de plăcere, ca ai unui maestru care-și vedea opera pe calea cea bună. Sprinten și activ, nu mai semăna de loc cu palidul visător din Baker Street. Privind statura lui energică și gata de luptă, simții că ne așteaptă o zi obositoare.

Și, cu toate astea, ea începu printr'o desamăgire amarnică. Porniserăm, plini de nădejde, prin bărăganul cenușiu, brăzdat de poteci numeroase pentru vite, și ajunserăm la o limbă de pământ de un verde aprins care era mlaștina. Dacă băiatul s'ar fi îndreptat spre castelul tatălui său, desigur că ar fi trebuit să treacă pe-aici și să lase urme. Dar nu descoperirăm nici cea mai mică urmă despre trecerea lui, sau a neamțului. Cu figura întunecată, amicul meu cutreeră malurile, uitându-se cu cea mai mare grije în toate părțile. Erau foarte multe urme de miei, iar ceva mai departe descoperirăm urme de vite și atâta tot.

— Infrângere pe toată linia! zise Holmes aruncându-și ochii roată pe tot bărăganul. Ia te uită mai colo o mlaștină! Dar... da ce e asta?

Zărisăm o potecă în mijlocul căreia se vedea o urmă lăsată de bicicletă.

— Ura! strigai eu, am dat de ei.

Holmes dădu din cap și privirea lui mi se păru mai mult intristată de cât veselă

— O bicicletă da, dar nu *acea* bicicletă zise el. Cunosc patruzeci și două de feluri de urme lăsate de cauciucul bicicletelor. Acesta este *Dunlop*. Cauciucul lui Heidegger avea marca *Palmer* și lăsa urme longitudinale. Așa mi-a spus Aveling, profesorul de matematică. Va să zică asta nu e urma neamțului.

— Poate e a băiatului.

— S'ar putea, dacă ar fi lucru dovedit că și el avea o bicicletă; ori, știm că nu. Urma asta a fost lăsată de un om care venea dinspre școală.

— Sau care se duce a spre ea.

— Nu, nu, dragă Watson. Roata dindărăt, care duce toată greutatea, lasă totdeauna o urmă mai adâncă și vezi că în multe locuri, urma roții dinainte a fost acoperită de aceia a roții dindărăt. Fără îndoială că bicicleta se depărta de școală. Asta se poate să aibă sau nu vreo legătură cu afacerea noastră, noi trebuie totuș s'o urmărim înainte de a trece mai departe,

Ceea ce și făcurăm și, la câteva sute de metri, sfârșindu-se partea mlăștinoasă a bărganului, pierdurăm urma. Intorcându-ne găsirăm alt loc străbătut de pârâiaș. Văzurăm iar urmele bicicletei; ele erau pe jumătate șterse de copitele vacilor: apoi dispărură și poteca ne duse la buchetul de

copaci din Dagged Schaw, așezat în dosul școalei. Holmes se așează pe un trunchi de copac și-și sprijini capul în mâni. Avu timp să fumeze două țigări, până să se ridice.

— Ei bine, rosti el în sfârșit; e foarte cu putință, la urma urmei, ca un om priceput să-și fi schimbat cauciucul mașinii, ca să încurce pe urmăritori, pe un criminal, căruia îi poate trece prin minte o asemenea idee, ași fi foarte fericit să'l dau de gol. Dar să lăsăm asta și să ne întoarcem la mlaștina, pe care n'am cercetat'o în deajuns.

Urmărăm examenul migălos al acestei părți din bărăgan și, în curând, munca ne fu răsplătită. În partea cea mai joasă se găsea o potecă șerpuită. Holmes scoase o exclamație de bucurie, când se apropiă. O urmă asemănătoare cu o linie de fir telegrafic se găsea la mijlocul ei. Era o urmă de bicicletă Palmer!

— Iată urma lui Heidergger, e sigur zise Holmes cu entuziasm; raționamentul meu era adevărat, Watson!

— Felicit.

— Dar n'am ajuns încă la capăt. Te rog, nu umbla pe cărare. Să ne ținem de urmă cred că n'o să ne ducă departe.

Înaintând, observăm că partea asta din

bărăgan era numai mlaștini; pierdeam uneori din vedere urma, dar o regăsiam iarăși,

— Observi, zise Holmes, că ciclistul mergea repede? Nu mai încape nici'o îndoială. Vezi urma asta, unde cele două cauciucuri s'au întipărit atât de bine? Amândouă sunt tot atât de adânci, ceea-ce ne arată că tot o greutate apasă și pe ghidon ca și pe șea, ceea-ce se întâmplă numai la o viteză mare. Drace, uite, ciclistul a căzut.

Descoperise o tipăritură foarte ne regulată, dealungul cărării; lângă ea se vedeau urme de pași, apoi urma bicicletei reapăru.

— Dar s'a sculat și a pornit o mai departe, zisei eu.

Holmes ținea în mână o ramură înflorită de romanțe; constatai cu groază că era pătată de sânge închegăt.

— Rău zise Holmes, rău. Bagă de seamă. Watson! Nici un pas mai departe.

Știi ce văd eu în toate astea? Neamțul a căzut rănit, s'a suit iar pe bicicletă și-a mers mai departe. Dar nu mai e nici-o urmă pe alături; iată urme de picioare de vite. Să fi fost oare spintecat de vreun taur? Nu-i cu puțință. Și cu toate astea nu văd urmele nimănui. Hai înainte, Watson. Trebuie să fi fost serios rănit, urma lui ne va conduce și nu vom da greș.

Cercetările nu fură lungi. Urmele cau-

ciucului începură numai decât să facă zigzaguri pe cărarea umedă și, deodată, pe când priviam în depărtare, o strălucire de metal în mijlocul unui tufiș ne atrase privirile. Găsirăm o bicicletă cu cauciucurile Palmer, cu pedala stricată și pătată cu mult sânge. De cealaltă parte a tufișului zărirăm un pantof. O săritură, și văzurăm pe sărmanul ciclist întins pe spate. Era un om de statură înaltă, cu barbă mare, cu ochelari la cari o sticlă era spartă. Moartea îi provenise dintr'o lovitură primită în cap și care îi turtise țeasta. Dacă în urma unei astfel de lovituri a putut totuș să-și urmeze drumul, trebuie să fi avut multă inimă și curaj. Era cu pantofi, dar fără ciorapi și sub pardesiul descheiat se vedea cămașa de noapte. Fără îndoială că era profesorul de germană.

Holmes întoarse cu respect cadavrul și-l cercetă cu multă băgare de seamă. Stătu mai multă vreme pe gânduri și putui vedea, după fruntea lui îngrijată, că descoperirea asta lugubră nu înainta, după părerea lui, absolut de loc cercetările noastre.

— Ce ne facem, Watson? zise el în sfârșit. Părerea mea e ca să ne urmăm cercetările, căci timpul e foarte prețios; înainte de toate însă trebuie să înștiințăm poliția de descoperirea noastră și să vedem să îngrijască cineva de nenorocitul ăsta.

— Mă pot întoarce eu.

— Nu, am nevoie de ajutorul d-tale. Dar uite, colo, un țăran care lucrează pe bărăgan. Să-l chemăm și să-l trimitem să înștiințeze poliția.

Adusei pe țăran și Holmes trimise pe sârmanul om înspăimântat să vestiască pe d. Huxtable de cele descoperite.

— Așa dar, Watson, până acum am găsit două urme; una, bicicleta cu cauciucul Palmer, și iată unde ne-a adus; cealaltă cu cauciucul Dunlop. Înainte de-a ne lua după asta, să rezumăm ce-am găsit, spre a alege ceea ce e principal din ceea ce poate fi numai pe al doilea plan. Mai întâi, trebuie să știi că copilul a plecat de bună voie. El a eșit pe fereastră și a pornit, fie singur, fie cu cineva, asta e indiscutabil.

Dădui din cap, aprobativ.

— Acum e rândul sârmanului profesor. Copilul era complet îmbrăcat, când a plecat; va să zică știa ce trebuie să facă. Profesorul dimpotrivă, n'a avut vreme să-și pue măcar ciorapii; a plecat, prin urmare, pe neașteptate.

— Vădit lucru.

— Pentru ce-a plecat? Pentru că, dela fereastra lui, a văzut, fără îndoială, fuga copilului și a voit să-l prindă și să-l aducă înapoi. S'a dus atunci să-și ia bicicleta, l-a

urmărit și, în această urmărire, și-a pierdut viața.

— Se prea poate.

— Am ajuns la partea slabă a raționamentului. Ar fi fost foarte firesc ca un om, care urmărește un copil, să alerge după el pe jos, căci l-ar fi putut ajunge foarte ușor. Neamțul însă nu face asta; el ea bicicleta. Mi s'a spus că era un biciclist de mâna întâi. El n'ar fi luat bicicleta, dacă n'ar fi știut că copilul are la îndemână un mijloc repede de fugă.

— Cealaltă bicicletă?

— Să urmărim reconștituirea faptelor. A fost ucis la cinci mile departe de școală, nu printr'un toc de revolver (s'ar fi putut, la urma urmelor, ca și un copil să tragă) ci printr'o lovitură de o violență extremă, dată de un braț vânjos. Copilul avea, va să zică, un tovarăș de fugă, iar fuga trebuie să fi fost foarte repede, de oarece a trebuit unui bun ciclist o distanță de cinci mile, până să-i ajungă. Am cercetat pământul dela locul crimei, cu deamănuntul; ce-am găsit? Câteva urme de vite și nimic mai mult. Am cutreerat împrejurimile și n'am găsit altă potecă, pe o distanță de cincizeci de metri. Celalt ciclist n'are, prin urmare, deloc aface cu asasinatul acesta; nu mai sunt alte urme de pași.

— Holmes, exclamai eu, asta nu se poate!

— Minunat mai ești! zise el. Ce spirit de observație! Nu-i cu puțință, zici; dar așa e. Ai văzut singur. Ai putea explica altfel lucrurile?

— Nu și-ar fi putut sparge țeasta prin cădere?

— Intr'o mlaștină, Watson?

— Nu văd altă presupunere cu puțință.

— Ei, ei... Am dezlegat noi probleme mai grele. În sfârșit, avem date mai serioase, numai să știm să ne servim de ele. Am scos tot ce-am putut de pe urma cauciucului Palmer; ia să vedem ce ne va spune Dunlop-ul.

Reluarăm urma asta și o urmărirăm oarecare vreme, apoi ea dispăru în tufișurile de papură; de-aici s'ar fi putut prea bine să se fi îndreptat spre Holderness Hall, ale cărui turnuri cenușii se înălțau la câteva mile în stânga noastră sau spre satul care se afla în față, în direcția drumului spre Chesterfield.

Când ne apropiarăm de hanul cu înfățișarea murdară și care avea ca firmă un coș, Holmes scoase un geamăt și mă apucă de umăr, ca să nu cadă: își scrântise piciorul. Schiopătă cu mare greutate până la ușe, în fața căreia un om în vârstă, mic și gros, fuma dintr'o pipă de lut.

— Ce mai faci domnule Reuben Hayes? zise Holmes.

— Cine ești d-ta? și de unde-mi știi așa bine numele? grăi țăranul, cu o căutătură bănuitoare în ochii lui șireți.

— E scris pe firmă, deasupra capului dumitale și e foarte ușor să recunoști în dumneata pe stăpânul hanului. N'ai vreo trăsură în grajd?

— Nu, n'am.

— Nu mai pot pune piciorul pe pământ.

— Atunci nu-l pune.

— Dar nu pot umbla.

— Atunci n'ai decât să sări.

Apucăturile lui Reuben Hayes erau de parte de a fi politicoase, dar Holmes nu-și pierdu veselia.

— Ei, prietene, sunt în încurcătură și trebuie cu tot dinadinsul să ies din ea.

— Și ce-mi pasă mie? zise amabilul hangiu.

Am o afacere foarte importantă. Ți-aș da o liră, dacă mi-ai putea împrumuta o bicicletă.

Hangiul ascuți urechile.

— Unde vrei să te duci?

— La Holderness Hall.

— Sunteți poate prieteni de-ai ducelui? zise hangiul, privind foarte ironic hainele noastre pline de noroi,

Holmes începu a râde cu mare poftă.

— Va fi foarte vesel când ne va vedea.

— Pentru ce?

— Pentru că-i aducem noutăți dela fiul lui, care a dispărut.

Hangiul tresări.

— Ce, i-ați dat de urmă?

— A fost văzut la Liverpool și în curând va fi prins.

La cuvintele astea, fața lui luă altă expresie și apucăturile i se schimbă ca prin minune.

— N'am nici un motiv să vreau binele ducelui, rosti el. Acum câțva timp am fost vizitiu la dânsul, dar s'a purtat foarte rău cu mine, și numai pe cuvântul unui mizerabil negustor de ovăz m'a dat afară, fără măcar să-mi dea certificat. Totuș, mă bucur foarte mult că s'a aflat că tânărul lord e la Liverpool și vă voi ajuta să duceți vești la castel.

— Iți mulțumesc, glăsui Holmes, dar acum vrem să mâncăm și pe urmă o să aduci bicicleta.

— N'am bicicletă.

Holmes îi întinse o liră.

— Odată ce-ți spun că n'am! dar o să vă închiriez doi cai, ca să vă puteți duce la castel.

— Bine, zise Holmes, vom pleca după ce vom fi mâncat ceva.

Când rămaserăm singuri în bucătărie, îmi dădui seama numai decât, spre marea mea mirare, că scântitura tovarășului meu era cu totul vindecată. Era aproape seară și noi nu mâncasem nimic de dimineață, așa că stăturăm mai multă vreme la masă. Holmes se adâncise în gânduri; odată sau de două ori se sculă și se duse la fereastră, ca să examineze împrejurimile. Fereastra dădea într'o curte murdară, în fundul căreia se afla o fierărie, unde lucra un tânăr cu fața și hainele înegrite; alături erau grajdurile. Holmes se așezase iar; când deodată se sculă, scoțând o exclamație:

— Drace! Watson, mi se pare că am ghicit! Da, așa trebuie să fie. Ți-aduci aminte că am văzut azi urme de picioare de vită?

— Da, mai multe.

— Unde?

— Peste tot locul; erau în mlaștină, pe cărare și lângă locul unde și-a găsit moartea sârmanul Heidegger.

— Tocmai. Ei bine, Watson, ai văzut multe vite azi pe bărăgan?

— Nu-mi aduc aminte să fi văzut vreuna!

— E foarte ciudat, Watson, că am văzut atâtea urme de picioare și n'am văzut nici

bage în seamă. Privirea lui Holmes scormonia rămășițele de fier și de lemn, răspândite pe pământ. De odată auzirăm pași la spatele nostru. Era hangiul; sprâncenele-i stufoase erau încruntate deasupra ochilor lui întunecați, figura lui roșie părea aprinsă de furie. Ținea în mână un băț, cu o măciucă de metal și se apropia cu un aer atât de amenințător, încât fui foarte fericit că-mi simții revolverul în buzunar.

— Spionii dracului! ce faceți aici? ne strigă el.

— Știi, domnule Reuben Hayes, zise Holmes foarte liniștit, că s'ar putea crede că ți-e frică să nu descoperim ceva.

Hangiul făcu o sforțare mare, ca să-și recapete sângele rece și izbucni într'un râs prefăcut, și mai amenințător încă.

— Puteți căuta tot ce poștiți în fierăria mea; dar, cum nu-mi place să-și bage cineva nasul în treburile mele, fără voia mea, cel mai bun lucru ce l-ați putea face ar fi să plătiți și să vă cărăbăniți cât mai repede.

— Foarte bine, domnule Hayes, dar fără supărare, spuse Holmes. Am privit numai caii. La urma urmei, mi se pare că am să pot umbla, nu-i așa că nu-i departe?

— Nu sunt decât două mile până la poarta castelului; uite drumul la stânga.

El ne urmări cu privirea până când ple-

carăm din han. Nu meraserăm însă prea departe, căci Holmes se opri îndată ce cotitura drumului ne ascunse de privirea han-
giului.

— E foc, foc, cum zic copiii, începu el, și mi se pare că, cu cât mă depărtez cu atât mă apropii de apă. Nu, nu se poate să plecăm!

— Sunt convins, zisei eu, că acest Reuben Hayes știe totul. Rar mi-a fost dat să văd un ticălos mai mare.

— Ți-a făcut impresia asta? Are cai, o ferărie. E-hei, e vrednic de interes hanul la «Cocoșul îndrăzneț». Imi vine să mă întorc, ca să-l cercetez în voe.

La spatele nostru se ridica un deal cu stânci de cretă. Părăsisem șoseaua și urcam coasta, când, privind spre Holderness Hall, observai un ciclist, care mergea cu cea mai mare iuțeală.

— Ascunde-te, strigă Holmes, punându-și cu tărie mâna pe umărul meu.

De-abia ne ascunserăm, că un om trecu repede pe drum pe lângă noi. Zării, într'un nor de praf, o figură palidă și turburată, pe care era întipărită groaza, cu gura deschisă și cu ochii rătăciți; s'ar fi putut spune că era o caricatură urâtă a elegantului James Wilder, pe care-l văzusem în ajun.

— Secretarul ducelui, exclamă Holmes. Haide, Watson, să vedem ce vrea să facă!

Sărirăm din piatră în piatră și, puțin după aceea, ne găsirăm pe un vârf de unde puteam vedea ușa hanului. Bicicleta lui Wilder era sprijinită de zid. Nimic nu se mișca în casă și nimeni nu se vedea la ferestre. Ziua se stingea încetul cu încetul, pe măsură ce soarele se ascundea după turnurile înalte ale castelului. Văzurăm prin întuneric, că se aprinseseră în curtea hanului două felinare; apoi auzirăm ropotul unor copite de cai pe șosea și, prin fața noastră, trecu ca fulgerul o trăsură în spre Chesterfield.

— Ce zici de asta? murmură Holmes.

— Par'c'ar fi o fugă.

— În trăsură era un singur om. Nu era d. James Wilder, căci iată-l în ușe.

Un pătrat roșu de lumină strălucise în noapte, îngăduindu-ne să vedem silueta neagră a secretarului. Aceasta își întinsese gâtul parcă pentru a străbate întunericul. Nu mai încăpea îndoială că aștepta pe cineva. În sfârșit, auzirăm pași pe drum și numai de cât văzurăm alt om. Ușa se închise și din nou întunericul fu adânc. Cinci minute după aceea, apăru o lumină la primul etaj.

— Foarte ciudate lucruri se petrec la hanul acesta, zise Holmes.

— Cafeneau e în cealaltă parte a clădirii.

— Tocmai, prin urmare cei sosiți sunt musafiri; dar ce-o fi făcând oare d. James Wilder, în hanul acesta, la o oră așa de târzie, și cine poate fi omul care i-a dat întâlnire? Haide, Watson, mai aproape, să vedem ce-o să se întâmple.

Coborâram coasta și ajunserăm la ușa hanului. Bicicleta era tot sprijinită de zid. Holmes aprinse un chibrit și luminează roata dindărăt. Il auzii râzând, când văzu la lumina chibritului cauciucul Dunlop. Deasupra noastră se găsea fereastra luminată.

— Trebuie neapărat să arunc o privire; Watson, apleacă-te cu spatele spre zid, ca să mă pot urca.

Un moment după asta era cu picioarele pe umerii mei; nu stătu decât o secundă.

— Hai, prietene, rosti el, am lucrat destul azi. Am aflat tot ce-am putut; școala e departe de aici și cu cât vom ajunge mai repede, cu atât o să fie mai bine.

Pe tot drumul deabea spuse câteva cuvinte și în loc să intre în camera lui, se duse la gara Makleton, de unde trimise mai multe telegrame. Deabea târziu noaptea îl auzii exprimând condolențe doctorului Huxtable, pentru moartea tragică a profesorului său de germană. Apoi intră în odaie,

tot atât de ușor și de bine dispus cum fusese și dimineața.

— Toate merg bine, zise el, și-ți făgăduiesc că până mâine seară vom avea deslegarea misterului.

A doua zi dimineață, Holmes și cu mine urcam lungă alee de ceri ce ducea la Holderness Hal. După ce trecurăm poarta monumentală, făcută pe timpul reginei Elisabeta, furăm introduși în cabinetul de lucru al ducelui. Găsirăm pe d. James Wilder, rece și mândru, dar având încă în ochi o rămășiță din groaza ce o încercase noaptea trecută.

— Ați venit să vedeți pe excelența sa? Cu mare părere de rău trebuie să vă înștiințez că e foarte obosit. Știrea morții profesorului l'a turburat cu totul. Am primit ieri după amiază o telegramă de la dr. Huxtable, care m'a înștiințat de descoperirea d-voastre.

— Totuș, trebuie să fiu primit, domnule Wilder.

— Dar excelența sa e încă în dormitor.

— Atunci mă voi duce în dormitor.

— Mi se pare chiar că e în pat.

— Atunci îl voi vedea în pat.

Apucăturile reci și neînduplecate ale lui Holmes făcură pe secretar să înțeleagă, că orice stăruință e de prisos,

— Foarte bine, domnule Holmes, mă duc să-i spun că sunteți aici.

După o jumătate de oră de așteptare, ducele intră. Figura îi era mai palidă ca de obicei, spatele mai încovoiat; părea că îmbătrânise cu mult din ajun. Ne primi cu o politețe mândră și se așeză la birou; barba-roșie acoperia masa.

— Ei bine, domnule Holmes? zise el.

Ochii prietenului meu stăteau țintă asupra secretarului, care se așezase lângă scaunul stăpânului său.

— Ași putea vorbi mai fără înconjur, dacă d. Wilder n'ar fi aici.

Acesta se făcu mai palid și aruncă lui Holmes o căutătură dușmănoasă.

— Dacă Excelența sa dorește...

— Da, da, ar fi mai bine să nu fii aici. Și-acum, domnule Holmes, ce ai de spus?

Prietenul meu așteaptă, să se închidă usa.

— Trebuie să vă spun că colegul meu dr. Watson și cu mine am aflat dela dr. Huxtable că s'a oferit o recompensă aceluia care va deslega misterul. Ași fi foarte fericit, dacă ași afla asta și din gura dumneavoastră.

— E foarte adevărat, domnule Holmes,

— Mi se pare că suma de cinci mii de lire sterlinge*) urma să se dea aceluia care

*) 125.000 lei.

vă va arăta unde se găsește fiul d-voastră.

— Da, așa-i.

— Osebit o mie de lire **) aceluia care va descoperi pe acela sau pe aceia cari îl țin prins?

— Chiar așa.

— Pe acei cari l'au prins, ca și pe acei cari îl țin acum?

— Da, da, exclamă ducele nerăbdător. Dacă veți reuși, domnule Holmes, nu o să aveți de ce vă plânge.

Prietenul meu își frecă mânele cu o expresie de lăcomie care mă surprinse, căci nu-l știam de loc lacom.

— Mi se pare, zise el, că pe masă se găsește carnetul de cecuri al Excelenței Voastre, și ași fi foarte fericit dacă mi-ar pregăti un cec de șase mii de livre, plătibili la banca «Capital and Counties», Oxford Street Londra.

Ducele își păstră liniștea; îndreptându-și statura îl privi aspru pe prietenul meu.

— Glumești, domnule Holmes? Mi se pare că nu prea se potrivesc glumele.

— Ba de loc, n'am fost în viața mea mai serios.

— Ce vrei să zici atunci?

— Vroi să spun că am câștigat recom-

**) 25.000 lei. N. tr.)

pensa. Știu unde se găsește fiul d-voastră și cunosc cel puțin unele din persoanele cari îl dețin.

Ducele se făcu și mai palid.

— Unde e? întrebă el cu sufletul pe buze.

— Este, sau cel puțin a fost noaptea trecută, în hanul la *Cocoșul îndrășneț*, la o depărtare de vre-o două mile de castelul d-voastră.

Ducele căzu pe spatele fotoliului.

— Și pe cine învinovățești?

Răspunsul lui Sherlock Holmes fu uimitor. Ridicându-se iute de pe scaun, el puse mâna pe umărul ducelui.

— *Pe dumneavoastră* vă acuz! zise el. Și acum, rog pe Excelența voastră să-mi dea cecul.

Niciodată nu voi uita atitudinea ducelui, care bătu aerul cu mâinile, ca un om ce se simte căzând într'o prăpastie. Dar numai decât, printr'o sforțare supra omenească, își recăpătă sângele-i rece de aristocrat, se așeză și își ascunse capu 'n mâni, apoi tăcu vre-o câteva secunde.

— Ce știți? întrebă el înșfârșit fără a ridica fruntea.

— V'am văzut aseară împreună.

— Mai știe și asta și altcine-va afară de dumneavoastră?

— N'am spus nimănui nimic.

Ducele apucă un condei cu mâna tremurătoare și deschise un carnet de cecuri.

— Mi-am dat cuvântul, domnule Holmes. Vă voi semna cecul, cu toată supărarea ce mi-o pricinuiți. Când am făgăduit acea recompensă, nu bănuiam întorsătura pe care o vor lua lucrurile; pot să mă bizui pe discreția d-voastră, și a prietenului d-voastră nu-i așa?

— Nu prea înțeleg.

— Mă voi explica mai limpede, domnule Holmes. Dacă numai d-voastră amândoi sunteți în curent cu situația, nu e de loc nevoie să mai știe și alt cine-va de cele întâmplate. Mi se pare că vă datorez douăsprezece mii de lire*) nu-i așa?

Holmes zâmbi și dădu din cap.

— Mă tem că lucrul n'o să meargă așa ușor. Nu trebuie să uitați că trebuie să se dea seama și de moartea nenorocitului profesor.

— Dar James Wilder nu-i vinovat! El nu poate fi răspunzător! Asta-i fapta ticălosului, pe care a avut nenorocul să-l întrebuinteze!

— Eu nu privesc lucrurile tot așa: când un om se amestecă într'o crimă, el este

*) 300.000 franci. Se vede bine că ducele încearcă să obție tăcerea lui Sherlock Holmes, oferindu-i o sumă îndoită, decât acea pe care o promisese întâi

moralmente răspunzător de orice crimă, ce se leagă de cea dintâi.

— Moralmente, da! domnule Holmes, dar în fața legii de sigur că nu. Un om nu poate fi învinuit de un omor, la care n'a luat parte și pe care-l osândește tot ca și d-voastră. De cum a aflat totul, James a venit de mi-a făcut o mărturisire complectă, atâta îl chinuiau groaza și remușcările. Și numai decât a rupt orice legătură cu ucigașul. Oh, domnule Helmes, trebuie scăpat; scapă-l! scapă-l!

Ducele își pierduse tot sângele rece; umbra cu pași mari prin odae, cu fața turburată, cu mâinile zgârcite. În sfârșit, se stăpâni și se așeză la birou.

— Vă mulțumesc pentru delicateța ce ați avut de-a veni la mine înainte de-a vorbi oricărui alt om. Cel puțin vom putea căuta împreună, dacă n'ar fi cu puțință să înăbușim scandalul.

— Bine, zise Holmes, dar n'o să putem reuși, dacă d-voastră n'o să fiți cât se poate de sincer. Nu caut altceva, decât să vă viu în ajutor pe cât îmi va sta în puțință, dar pentru asta, trebuie mai întâi să cunosc toate amănuntele acestei afaceri. Ați vorbit mai adineaori de d. James Wilder și ați spus că nu el e ucigașul?

— Nu, ucigașul a scăpat.

Sherlock Holmes zâmbi.

— Fără îndoială că Excelența voastră nu cunoaște modestul meu renume, altfel ar fi ghicit că-i cam greu să-mi scape mie cineva. D. Rueben Hayes a fost arestat aseară la unsprezece la Chesterfield, în urma denunțului meu. Azi dimineață, până să nu plec dela școală, am primit o telegramă dela poliția de-acolo.

Ducele se lăsă să cadă în fotoliu și privi pe prietenul meu cu uimire.

— Par'că ați fi năzdrăvan! rosti el. Va să zică Rueben Hayes a fost arestat? Imi pare foarte bine, numai de nu s'ar sparge toate în capul lui James.

— Secretarul d-voastră?

— Nu, domnule, ci fiul meu!

Acum fu rândul lui Holmes să fie mirat.

— Mărturisesc că asta n'o știam și vă rog să mă lămuriiți.

— Nu vă voi ascunde nimic. Cred că, cu toată durerea ce a-și putea-o simți, cea mai bună politică în situația disperată în care ne-a adus nebunia și gelozia lui James, este sinceritatea. În tinerețea mea, domnule Holmes, am iubit cum numai odată iubește omul în viață. Am propus amicei mele s'o iau în căsătorie; ea n'a primit, spunându-mi că o asemenea legătură ar putea să-mi împiedice cariera. Dacă ar fi trăit, de sigur

că nu m'aþi fi însurat cu alta ; dar dânsa muri, lăsându-mi acest copil, pe care l-am crescut și iubit în amintirea ei, din pricina lumi, a trebuit să-mi ascund paternitatea, dar dădui copilului creșterea cea mai bună și, când ajunse om, îl ținui pe lângă mine. El mi-a surprins secretul și de-atunci a speculat neconținut legătură ce-l unia cu mine și puțința de a putea provoca un scandal, pe care nu l-aþi fi suferit. Prezența lui a fost una din pricinile neînțelegerilor în căznicia mea. Dar, mai presus de toate, ura lui s'a abătut asupra fiului meu legitim, chiar dela nașterea acestuia. Vă veþi întreba poate, de ce, în asemenea condițiuni, l-am mai ținut lângă mine pe James ? Numai și numai pentru că regășiam în el toate trăsăturile mamei sale și pentru că, în amintirea ei, eram gata să îndur orice durere. Infățișarea, gesturile lui, îmi amintiau pe moartă ; îmi era cu neputință să mă despart de el, dar mă temeam atât de toate de dușmănia lui față de fratele său, în cât mă hotărâi să-l depărtez pe acesta și să-l încredințez doctorului Hustablo.

James veni în contact cu Hayes, care-mi fusese pe vremuri arendaș. Hayas a fost în totdeauna un om de nimic, dar asta n'a împiedicat pe James de a-i deveni prieten, căci i-a plăcut totdeauna să se împriete-

niască cu oamenii de jos. Când James luă hotărîrea să-l răpiască pe lordul Saltire, ceru ajutorul acestui om. Vă aduceți aminte că, în ajunul dispariției lui, copilul a primit o scrisoare dela mine; James a deschis acea scrisoare și a adăugat câteva cuvinte, prin care îl ruga pe fratele său să vie la întîlnire în păduricea Dagged Shaw, nu departe de școală. El se servi de numele ducesei și, mulțumită acestui șiretlâc, copilul fu înduplecat. Chiar în seara aceea, James plecă cu bicicleta (așa mi-a mărturisit el), și-i făcu cunoscut lui Artur, pe care-l găsi la întîlnire, că mama lui doria foarte mult să-l vadă, că-l aștepta pe bărăgan și că, dacă se învoește să se întoarcă în pădurice pe la miezul nopții, va găsi un om care-l va conduce la dânsa; sărmanul Artur a căzut în laț; el găsi pe Hayes cu o trăsură cu un cal, Artur se urcă în ea și plecară împreună. Se pare (James mi-a spus asta deabia eri) că au fost urmăriți, Hayes a lovit cu bastonul pe cel care-l urmăria și că l-a întins mort. Hayes duse apoi pe Artur la hanul *Cocoșul îndrăzneț* și-l închise într'o odaie dela etajul întâi, încredințându-l îngrijirilor soției sale, o femeie foarte cumsecade, dar care ascultă orbește de bărbatul său.

Așa steteau lucrurile acum două zile, când v'am văzut domnule Holmes. Nu bănuiam

adevărul, cum nu-l bănuieți nici d-voastră. Mă veți întreba de ce a făcut James asta? Nu vă pot răspunde, decât că avea o ură neîndreptățită împotriva moștenitorului meu. El pretindea că numai el trebuia să mă moșteniască și era înfuriat împotriva legilor țării noastre, cari se opun la așa ceva. James avea însă și un scop mai bine hotărât, speranța că ași puteaocoli legea, pentru ca să mă supun condițiunilor lui: să mi-l dea pe Artur, dacă m'ași învoi să-i las lui proprietățile prin testament. El știa bine că n'o să-l dau pe mâna poliției. N'a putut să-mi propună târgul acesta, căci s'au întâmplat prea repede o mulțime de fapte, așa că i-a lipsit timpul, ca să-mi desfășure planurile sale.

Descoperirea cadavrului lui Heidegger veni pe neașteptate. James, când află aceasta, se îngrozi. Am aflat faptul eri, dintr'o telegramă a doctorului Huxtable. James, care se afla în momentul acela în biroul meu, fu cuprins de durere și de mânie. Bănuiala mea se schimbă în siguranță și nu pregetai să-l învinovățesc de crimă. El îmi făcu mărturisirile cele mai complete, rugându-mă să-i păstrez taina încă trei zile, ca să-i dea timp ticălosului său tovarăș să fugă. I-am făcut pe voe, ca totdeauna. Numai decât s'a dus la han, ca să-l aștiin-

țeze pe Hayes și să-i înlezniască fuga. Mi-
era cu neputință să mă duc la han în tim-
pul zilei, fără să dau de vorbit, dar, cum
se înoptă, mă dusei să-l văd pe scumpul
meu Artur. Il găsii în siguranță și bine dis-
pus, dar turburat de groaznica întâmplare,
la care fusese martor. Mă învoii deci cu
neplăcere, să-l mai las acolo trei zile, sub
paza d-nei Hayes, căci nu era cu puțină
să fac cunoscut poliției unde era fiul meu,
fără să dau de gol pe ucigaș, și nu ve-
deam cum ar fi putut fi arestat ucigașul,
fără a pierde și pe nonorocitul meu James.
M'ai rugat să fiu sincer, domnule Holmes,
am avut încredere în cuvântul d-tale și-am
povestit totul, fără să ascund ceva la rân-
dul d-tale, fii tot așa de sincer cu mine.

— Voi fi, răspuse Holmes. Mai întâi,
vă voi spune că v'ați pus într'o situație
foarte delicată, din punct de vedere penal.
Va'ți făcut complice la o mârșevie și ați
înlesnit fuga unui ucigaș, căci nu mă în-
doesc câtuși de puțin că banii dați lui Ha-
yes, de către James Wilder, n'ar fi din punga
d-voastră.

Ducele dădu din cap afirmativ.

— Asta e chiar foarte grav, dar ceea ce
vă face mai vinovat este purtarea d-voastră
față de fiul cel mic. L-ați lăsat încă trei zile
în vizuina aceea!

— Da, dar cu promisiuni formale.

— Au oare vreun preț făgăduelile unor astfel de oameni? Cine garantează că n'o să fie iar răpit? Pentru a fi pe placul fiului cel mare, care e vinovat, lăsați în primejdie pe fiul cel mic, care e nevinovat. Acesta e un fapt de neertat!

Mândrul duce de Holderness nu era obișnuit să fie în așa chip tratat sub acoperișul strămoșilor săi. Fața i se înroși, dar conștiința nu-l lăsă să spue ceva.

— Vă voi ajuta, urmă Holmes, dar cu o singură condiție: să chemați un servitor, căruia îi voi da ordinele, ce le voi crede eu folositoare.

Fără a scoate vre-o vorbă, ducele apăsă pe butonul soneriei și un lacheu intră.

— Află, îi zise Holmes, că tânărul vostru stăpân a fost găsit. D. duce vă poruncește să puneți caii la trăsură, să vă duceți la manul la *Cocoșul îndrăzneț* și să-l aduceți înapoi pe tânărul Saltire.

— Acum, urmă el, când văzu pe valet plecând, după ce ne-am asigurat de viitor, putem privi cu mai multă blândețe trecutul. N'am nici o însărcinare oficială și nu cer decât ca justiția să-și urmeze cursul; încolo n'am nici un motiv, ca să povestesc cele ce știu. Cât despre Hayes, nu-mi pasă de el. Il așteaptă spânzurătoarea și nu-i voi

ajuta deloc să scape. Nu pot ști ce-o să povestiască, dar, fără îndoială, că Excelența voastră va ști să-l facă să înțeleagă că e în interesul lui să tacă. Poliția va crede că v'a răpit copilul cu scop de-a vă stoarce bani și eu nu voi arăta că se înșeală; totuși, trebuie să vă previn că prezența d-lui James Wilder aici nu poate da loc decât la nenorociri.

— Da, înțeleg, domnule Holmes. și ne-am și înțeles, ca să mă părăsiască pentru totdeauna, ducându-se să-și încerce norocul în America.

— Atunci, cum Excelența voastră mi-a spus că numai prezența lui James Wilder v'a pus într'o situație delicată față de ducesa. vă voi da cu mult respect, sfatul să vă recunoașteți greșeala și să faceți iar casă împreună.

— Am și făcut asta; am scris ducesei azi dimineață.

— Atunci, rosti Holmes sculându-se, mi se pare că amicul meu și cu mine ne putem felicita de fericitul rezultat, pe care l'a avut vizita noastră la Nord. Ași fi totuși foarte mulțumit de-ași putea lămuri un amănunt. Hayes își potcovise caii cu niște fiare, care lăsau urme de copite de vaci. Oare d. Wilder l'a învățat șiretlicul ăsta?

Ducele se gândi un moment, figura-i arăta cea mai mare surpriză, apoi deschise

o ușe și ne arată o sală mare, ce seamăna cu un muzău. Ne duse lângă un dulap și ne arată inscripția următoare :

«Potcoavele acestea au fost găsite, când s'au curățit șanțurile castelului. Sunt potcoave de cai, cari lasă urme de copite de vaci, pentru a înșela pe urmăritori. Au aparținut, fără îndoială, baronilor tâlhari de Holdernese din evul mediu».

Holmes deschise dulapul și, udându-și degetul, îl trecu pe potcoavă. Un strat ușor de noroi proaspăt se lipi de el.

— Mulțumesc, zise el, închizând dulapul, asta e a doua descoperire interesantă, făcută la Nord.

— Care e cea dintâi ?

Holmes îndoi cecul și-l puse cu multă grijă în portofel.

— Că sunt un om sărac, zise el pipăindu-l cu plăcere și făcându-l să dispară în adâncurile buzunarului său.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

31 Oct. 1915
Hotel Central - Bistrita
C. I. Ionescu

„ROȘU ȘI NEGRU“

e romanul scriitorului genial STENDHAL.

„ROȘU ȘI NEGRU“

este unic prin felul său în literatura universală.

„ROȘU ȘI NEGRU“

este cronică dramatică dela 1830; Franța cu moravurile și oamenii de-atunci trăesc viață puternică în scrisul lui Stendhal.

Cetitorul urmărește cu pasiune avânturile lui Julien Sorel, eroul miraculos al lui Stendhal.

Singura traducere românească se află

în «Biblioteca pentru toți».

— CEREȚI CATALOGUL —

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

== PUBLICAȚIE DE POPULARIZARE ==

cea mai răspândită și cea mai ieftină

Publicația enciclopedică de popularizare „BIBLIOTECA PENTRU TOȚI” — întemeiată la sfârșitul secolului trecut — a fost, de netăgăduit, *cea mai adânc înrăuritoare întreprindere culturală particulară a României.*

În cele 1105 lucrări diferite — apărute fiecare în ediții de zeci de mii de exemplare — se învederează că editorii „Bibliotecii pentru toți” au dat până acum maselor adânci și tineretului școlar, pe prețul cel mai eflin cu putință,

peste 10.000.000 volume

de lectură aleasă, cuprinzând: *cronicarii noștri clasici și moderni, gloriile literaturilor străine din toate vremurile, lecturi pentru copii, cărți de educație, istoria artelor, igienă, știință popularizată, humor, etc.*

După școalele Statului — această Bibliotecă, plăcută și căutată, se poate zice că a fost *cel mai puternic instrument de cultură al neamului, răspândind în modul cel mai răuștit gustul lecturii și contribuind la asemilarea în straturile poporului nostru a gândirii și civilizației universale.*

Conștenși de menirea ei, ne propunem să dăm „Bibliotecii” o nouă viață și extensiune, revizuiți treptat limba literară a textelor sale, sporind-o și făcând-o să devie astfel și pentru nouile tinuturi ale țării ceea ce a fost și este pentru vechiul Regat: *o școală vastă, un focar de lumină și de re-*

editura Librăriei „UNIVERSALA”

ALCALAY & Co.

București, Calea Victoriei, 27

A APARUT :

In Editura Librăriei „UNIVERSALA”

ALCALAY & Co.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

DOILIU ZAMFIRESCU

VIATA LA TARĂ

— ROMAN —

EDIȚIA CINCEA

3779/82

ANTICARIAT
CLUJ
— Lei 2 —

Prețul 15 Lei

2 —